

Evaluering av eCampus-programmet

Cathrine Tømte, Siri Aanstad og Nalini Løver

Rapport 2016:44

NIFU

Evaluering av eCampus-programmet

Cathrine Tømte, Siri Aanstad, Nalini Løver

Rapport 2016:44

Rapport 2016:44

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 12820695

Oppdragsgiver UNINETT AS
Adresse Postboks 4765 Sluppen, 7465 Trondheim

Forsidebilde Shutterstock

ISBN 978-82-327-0246-6
ISSN 1892-2597 (online)

www.NIFU.no

Forord

Rapporten presenterer resultater fra evalueringen av eCampus-programmet. eCampus er et program for utvikling av IKT-infrastruktur for offentlige universiteter og høyskoler (UH), som startet opp i 2012 og avsluttes i siste halvdel av 2016. Programmet har vært koordinert av UNINETT AS, som eies av Kunnskapsdepartementet og som har ansvar for nasjonale IKT-oppgaver knyttet til UH-sektoren. Visjonen for eCampus-programmet har vært å gi studenter og ansatte adgang til IKT-tjenester og infrastruktur som muliggjør moderne utdanning, forskning og formidling på et høyt internasjonalt nivå. NIFU har evaluert virkningen av eCampus-programmet for offentlige universiteter og høyskoler i Norge. Evalueringen omfatter institusjonsnivå.

NIFUs prosjektteam har bestått av Siri Aanstad, Nalini Løver og Cathrine Tømte, sistnevnte har vært prosjektleder. Sammen med Tømte har Aanstad gjennomført intervjuene, i tillegg til dokumentstudien. Løver har hatt ansvar for spørreundersøkelsen. I tillegg har Maiken Mikalsen Watz, masterstudent fra studieretning Kommunikasjon, design og læring (KDL) ved Institutt for pedagogikk, Universitetet i Oslo, assistert under deler av datainnsamlingene.

Vi takker alle informanter som har bidratt i prosjektet. Konklusjoner og anbefalinger er forfatterens egne.

Oslo, 20. desember 2016

Vibeke Opheim
Assisterende direktør

Nicoline Frølich
Forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning	11
1.1 Bakgrunn.....	11
1.2 Mandat.....	11
2 Digitalisering av høyere utdanning	13
2.1 En sektor i endring	13
2.1.1 UH-institusjonenes rolle og forventninger	13
2.1.2 Myndighetenes rolle	14
2.2 Hva betyr digitalisering?	14
3 Design, data og metodisk tilnærming	15
3.1 Ulike nivå for datainnsamling – makro- og mesonivå	16
3.2 Makronivået – myndigheters og andre aktørers vurderinger av eCampus-programmet: intervjuer	16
3.3 Mesonivået – lærestedenes vurderinger av eCampus-programmet	16
3.3.1 Spørreundersøkelse.....	17
3.3.2 Intervju	17
3.3.3 Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, campus Narvik (tidligere Høgskolen i Narvik)	17
3.3.4 Høgskolen i Oslo og Akershus	18
3.3.5 Norges idrettshøgskole	18
3.3.6 Universitetet i Agder	18
3.4 Dokumentstudier	18
3.5 Oppsummering av datagrunnlag	18
4 eCampus-programmet	19
4.1 Innledning	19
4.2 Bakgrunn.....	19
4.3 Mål og prioriteringer	19
4.4 Organisering	20
4.5 Finansiering	21
4.6 Satsingsområder og aktiviteter	21
4.6.1 Satsingen i Nord-Norge	22
4.6.2 Videoinfrastruktur	22
4.6.3 Samarbeidsverktøy og samhandling.....	23
4.6.4 Arkitektur for fleksibel læring og undervisning – digital eksamen	23
4.7 Kommunikasjon og informasjon.....	24
4.8 Tilknyttet aktivitet og planlegging av videre arbeid.....	24
4.9 Oppsummering.....	25
5 Lærestedene og eCampus-programmet	27
5.1 Innledning	27
5.2 Lærestedenes kjennskap til eCampus-programmet.....	27
5.3 Deltagelse i utvikling av eCampus-tjenester	28
5.4 Bruk av eCampus-tjenester.....	29
5.4.1 Hvem bruker tjenestene?	30
5.5 Vurdering av tjenestene og programmet – relevans.....	30
5.6 eCampus som nettverksbygger	31
5.7 Oppsummering.....	32
6 eCampus-programmet og nasjonale aktører	33
6.1 Innledning	33
6.2 Samarbeid og rollefordeling.....	33
6.3 Resultater.....	34
6.4 utfordringer	34
6.5 Innspill til fremtidens eCampus-aktør og til sektoren.....	35
6.6 Oppsummering.....	35
7 Nasjonal arena for digitalisering	36
7.1 eCampus-programmets måloppnåelse	36
7.2 Økonomiske prioriteringer	38

7.3	Samarbeid med UH-sektoren inklusive valg av aktører.....	38
7.4	Uventede effekter.....	39
7.5	Bruk av erfaringer fra programmet for tilsvarende satsinger.....	39
7.6	Veien videre	39
	Referanser	41
	Vedlegg.....	42

Sammendrag

eCampus er et program for utvikling av IKT-infrastruktur for offentlige universiteter og høyskoler (UH). Programmet startet opp i 2012 og avsluttes i siste halvdel av 2016. Det har vært koordinert av UNINETT AS, som eies av Kunnskapsdepartementet og har ansvar for nasjonale IKT-oppgaver knyttet til UH-sektoren. Visjonen for eCampus-programmet har vært å gi studenter og ansatte adgang til IKT-tjenester og infrastruktur som muliggjør moderne utdanning, forskning og formidling på et høyt internasjonalt nivå.

NIFU har på oppdrag fra UNINETT evaluert virkningen av eCampus-programmet for offentlige universiteter og høyskoler. Evalueringen baserer seg på kvantitative og kvalitative data. Vi har sett på programmets måloppnåelse, økonomiske prioriteringer, samarbeid med UH-sektoren, uventede effekter og hvordan man kan bruke erfaringer fra programmet i tilsvarende satsinger og som et kunnskapsgrunnlag for det videre arbeidet med digitalisering i høyere utdanning. Evalueringen konkluderer med at programmet har hatt generelt god måloppnåelse. Programmet avdekker et tydelig behov og ønske fra sektoren om en felles arena for diskusjon rundt nye tjenester og potensielle løsninger.

Ambisiøse mål – generelt god måloppnåelse

Vi er vitne til en UH-sektor i endring der digitalisering står sentralt i arbeidet med å fremme kvalitet i høyere utdanning. eCampus-programmet har vært spesielt viktig med tanke på å øke oppmerksomheten rundt digitalisering og som sektorovergrepene samarbeidsarena. At det gjenstår arbeid med digitalisering innenfor utdanningsfeltet når programmet avsluttes betyr fremfor alt at man gjennom programmet har fått en bedre innsikt i omfanget av digitaliseringsarbeidet.

eCampus-programmet har hatt fire overordnede målsettinger. Disse omfatter å gjøre enkle IKT-løsninger som støtter læring tilgjengelig i stor skala, bidra til å allmenngjøre IKT i læring, til å utvikle digital kompetanse samt å ta nasjonale grep for kvalitet og samspill.

Et overordnet funn er at eCampus-programmet i stor grad har hatt god måloppnåelse. Evalueringen har vist at programmet særlig har lyktes med å tilby enkle og gode IKT-løsninger i stor skala som synes å ha funnet innpass ved lærestedene. Imidlertid er kjennskapet til eCampus-programmet fragmentert innad ved lærestedene. Mens noen miljøer og enheter er godt kjent med programmet, er det for andre ganske ukjent. Generelt er tjenestene mer kjent enn programmet. Vi ser dessuten at i faglig ledelse og fagmiljøene er eCampus-programmet jevnt over mindre kjent enn i IKT-driftsmiljøene og IKT- og pedagogikk-miljøene.

For de som er kjent med programmet og tjenestene ble eCampus-løsningene godt tatt imot da de kom, særlig på grunn av mulighetene for stordriftsfordeler. At flere læresteder den siste tiden har sett

etter mer raffinerte løsninger er ikke overraskende, ettersom det har vært en rask teknologisk utvikling i de årene eCampus-programmet har virket.

Arbeidet med å allmenngjøre IKT i læring er et svært ambisiøst mål å skulle imøtekomme gjennom et femårig program. eCampus-programmet har riktignok fremmet bruk av IKT-verktøy, men har nådd ujevnt ut til ulike læresteder. Det henger sammen med lærestedenes ulike profiler og grader av teknologisk modenhet. Programmet har lyktes svært godt med å fremme bruk av verktøy og sette disse i kontekst og i samspill med pedagogiske og organisatoriske prosesser ved noen fagmiljø og ved noen læresteder, og mindre godt ved andre. Denne variasjonen kan også ha sammenheng med pågående fusjoner i sektoren og som nevnt også med teknologier som er i stadig endring og det sammensatte landskapet av ulike typer læresteder innenfor høyere utdanning. Andre medvirkende årsaker kan være at eCampus-programmet ikke i stor nok grad har arbeidet mot det faglige personalet, og at det har vært en del uklarheter knyttet til hvem som skal drive support knyttet til løsningene, om det skal være eCampus-teamet i UNINETT, eller lokale IKT-drift og -supportmiljø.

Et annet mål i eCampus-programmet har vært å «bidra til å utvikle digital kompetanse hos fagmiljøene og ledelse og bidra til god praksis for IKT-bruk i læring og forskning». Med tanke på hvor omfattende et slikt arbeid er, er det kanskje ikke overraskende at både innsats og måloppnåelse er noe begrenset på dette punktet. Flere etterlyser mer pedagogisk kompetanse i eCampus-teamet og et tettere samarbeid med Norgesuniversitetet. Vi ser ansatser til slikt samarbeid, men det kunne vært mer dersom eCampus-teamet hadde hatt personressurser med en slik kompetanse. Samtidig vet vi fra andre studier at arbeidet med digital kompetanse er noe ujevnt ivaretatt lokalt ved lærestedene, noe som igjen har gjort det vanskelig for eCampus-teamet å nå ut med sine bidrag.

eCampus-programmet har også hatt som mål å ta klare nasjonale grep som bidrar til kvalitet og samspill for IKT-bruk. Programmet har særlig lyktes i dette arbeidet. Gjennom nettverk, konferanser, arbeidsgrupper og andre samarbeidskonstellasjoner har eCampus bidratt til at læresteder kommer sammen og diskuterer felles utfordringer og løsninger i tilknytning til det videre digitaliseringsarbeidet. Slik har programmet både fasilitert kontakt mellom læresteder og klart å identifisere og løfte frem felles løsninger for sektoren.

Økonomiske prioriteringer: Styrkt av nasjonale målsettinger fremfor av programmet

eCampus-programmet har vært finansiert av Kunnskapsdepartementet, med en samlet ramme på 70 millioner kroner. Tildelingen det første året forutsatte at finansieringen og programaktiviteten ble avgrenset til Nord Norge. Deretter har programmet hatt nasjonalt nedslagsfelt. På bakgrunn av ønsker i sektoren, bestemte Kunnskapsdepartementet at digital eksamen skulle prioriteres fra 2013. Implikasjonene av denne prioriteringen har vært at andre satsingsområder i programmet har fått mindre oppmerksomhet. Samtidig synes eCampus-teamet å ha fått til svært mye med tilgjengelige ressurser, et inntrykk som formidles av både lærested og andre myndighetsaktører.

Samarbeid med UH-sektoren: Behov for sterkere faglig forankring

Programmet har hatt godt samarbeid med sektoren, og det store flertallet av offentlige universiteter og høyskoler har vært involvert i sentral eCampus-aktivitet. Imidlertid kunne programmet trolig oppnådd enda mer spredning av løsningene dersom de hadde blitt sterkere forankret hos faglig ledelse og fagmiljøer. Samtidig har vi sett at det har vært en krevende prosess for eCampus-teamet å nå ut til sektoren, gitt ulik organisering ved lærestedene og ikke minst pågående omorganisering som del av fusjoner i programperioden.

Uventede effekter/virkinger: Forventninger om oppfølging fra eCampus-teamet

De politiske føringene om å satse på Nord Norge innledningsvis i programmet og digital eksamen fra 2013 har hatt stor betydning for innretningen av oppmerksomheten og ressursene. Særlig prioriteringen av digital eksamen synes å ha gått ut over innsatsen innenfor de andre satsingsområdene til programmet. Ett synlig resultat av dette er at læresteder som var tidlig ute med å ta i bruk løsninger knyttet til videoinfrastruktur og samarbeidsverktøy, etterlyser oppdateringer og oppfølging av hvordan de kan gå videre med mer raffinert bruk av slike tjenester. At ansvaret for slik

bruk også hviler på lærestedene selv er det vel ingen tvil om, likevel er det en forventning om at eCampus-teamet som nasjonal aktør skal følge med på internasjonale trender og vurdere hvordan disse kan tilpasses norsk UH-sektor.

Erfaringer fra programmet og anbefalinger for veien videre

- Kompleksiteten i sektoren har vanskeliggjort arbeidet til teamet i eCampus. Det har vært utfordrende å nå frem med tjenester og produkter når universiteter og høyskoler har ulike fagprofiler, varierer i størrelse, har ulik organisering og teknologisk modenhet, og ulike behov ut fra hvor i landet de er plassert. Kunnskapen om dette mangfoldet i sektoren er viktig å ha i mente i tilsvarende satsinger.
- For å utvide kontekstforståelsen, og kanskje også ha større legitimitet i faglig ledelse og fagmiljø, vil et fremtidig team og fremtidige arbeidsgrupper trolig ha nytte av en bredere sammensatt kompetanse i UNINETT teamet, inkludert pedagogisk kompetanse.
- Gjennom evalueringen har vi vist at ulike læresteder har ulike behov og at organiseringen av linjer kan variere. En kartlegging av hvordan landskapet ser ut etter de nylig gjennomførte og planlagte fusjonene kan være et viktig første steg før man iverksetter utvikling av nye sektorovergrepene tjenester.
- Vi anbefaler også en systematisk kartlegging av digital kompetanse i sektoren, hvordan ser den digitale kompetansen ut hos ledelse, administrasjon, fagansatte og studenter. Dette er et omfattende men viktig arbeid, særlig med tanke på å iverksette tiltak for kompetanseutvikling og styrking av undervisningskvalitet. Norgesuniversitetets målinger av den digitale tilstanden gir en viktig indikator på dette feltet, men her tenker vi at man kan gjøre enda mer. Her kan vi se til internasjonal forskning og indikatorer som trolig kan tilpasses en norsk kontekst.
- Vi har også vist at grenseflatene mellom forvaltningsorgan blir uklare som en konsekvens av digitaliseringen, og at det foregår et løpende arbeid for å kartlegge grenseflater og mulige samarbeidsområder. Resultat fra foreliggende evaluering kan være et sentralt kunnskapsgrunnlag i det videre strategiske arbeidet for sektoren.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Det skjer mye innenfor høyere utdanning, som for eksempel fusjonsprosesser og økte krav om kvalitet i utdanningene. eCampus-programmet har som mål å svare på noen av disse utfordringene, blant annet ved å bygge ut adekvat IKT-infrastruktur som omfatter IKT-verktøy for undervisning og tilgjengeliggjøring av undervisning over nett, IKT-støtte til forskning og ikke minst ulike verktøy og systemer som bidrar til fleksibelt samarbeid internt og eksternt mellom institusjonene.

1.2 Mandat

eCampus er et program for utvikling av IKT-infrastruktur for offentlige universiteter og høyskoler (UH), som startet opp i 2012 og avsluttes i siste halvdel av 2016. Programmet har vært koordinert av UNINETT AS, som eies av Kunnskapsdepartementet og har ansvar for nasjonale IKT-oppgaver knyttet til UH-sektoren. Visjonen for eCampus-programmet har vært å gi studenter og ansatte adgang til IKT-tjenester og infrastruktur som muliggjør moderne utdanning, forskning og formidling på et høyt internasjonalt nivå. NIFU har fått i oppdrag å evaluere virkningene av eCampus-programmet ved offentlige universiteter og høyskoler i Norge. Evalueringen skal omfatte institusjonsnivå og dekke følgende områder;

- eCampus-programmets måloppnåelse inklusive målsettingenes realiserbarhet
- økonomiske prioriteringer
- samarbeid med UH-sektoren inklusive valg av aktører
- uventede effekter/virkninger
- bruk av erfaringer fra programmet for tilsvarende satsninger

Det første kulepunktet om eCampus-programmets måloppnåelse og realiserbarhet har vi tolket som et overordnet punkt. Måloppnåelsene er beskrevet i eCampus-programmets strategidokument og vil bli nærmere gjort rede for i kapittel 4.

De neste fire punktene ovenfor kan dermed tolkes som ulike sider ved operasjonaliseringen av dette første punktet. Tondeur og kollegaer (2012, 2016) har gått gjennom forskning på digitalisering av utdanning og identifisert seks områder som peker seg ut som sentrale for å ivareta bruk av teknologi i utdanningene, og som kan knyttes til institusjonsnivå. Disse temaene omfatter planlegging for bruk av teknologi, ledelsesforankring, samarbeid og erfaringsutveksling mellom lærested og lokalt ved lærested, kompetanseutvikling hos fagstaben, tilgang til ressurser samt systematiske tilnærminger til endring.

Disse seks områdene oppfatter vi som relevante og i tråd med hvordan gripe an vår evaluering av eCampus-programmet. For eksempel kan vi se de to første kulepunktene ovenfor, om nasjonale grep og tilgjengeliggjøring av enkle løsninger, i lys av det Tondeur sammenfatter som tilgang til ressurser og systematiske tilnærminger til endring. De to siste kulepunktene, om å allmenngjøre IKT og læring og utvikling av digital kompetanse, henger slik vi ser det tett sammen med samarbeid, erfaringsutveksling, kompetanseutvikling, planlegging for bruk og ikke minst ledelsesforankring, slik disse er omtalt av Tondeur.

2 Digitalisering av høyere utdanning

2.1 En sektor i endring

Samfunnet digitaliseres, og utviklingen går raskt. Digitalisering handler om å bruke teknologi til å fornye, forenkle og forbedre, jmfør Meld. St. 27 (2015-2016). Innenfor universitets- og høgskolesektoren skjer mye som resultat av og på grunn av digitalisering. Bedre teknologisk infrastruktur muliggjør samarbeid på tvers av geografiske lokasjoner, for studenter, fagansatte og administrasjon. En slik infrastruktur er for eksempel en forutsetning for å lykkes for læresteder med multicampus-løsninger. Og slike har det blitt stadig flere av, gitt økt antall fusjoner av læresteder. Digitale samarbeidsløsninger er med andre ord avgjørende for å få til samarbeid om ledelse, administrasjon og i- og mellom fag.

Adekvate teknologiske infrastrukturer har dessuten betydning for hvordan UH-institusjoner kan arbeide med internasjonalisering hjemme og ute, for eksempel ved å lage utdanningstilbud som trekker til seg studenter fra hele verden ved å tilby disse som nettbaserte og fleksible tilbud. Digitalisering betyr også at administrative løsninger må omfatte hensyn til personvern og datasikkerhet og at slike løsninger må gjøres enklere å samkjøre på tvers av institusjoner og campus. Samtidig vet vi at juks og plagiering foregår på nye måter, og nye sikkerhetsutfordringer må løses. I tillegg innebærer digitalisering i UH-sektoren alt fra lagring av forskningsdata, bibliotekstjenester og læringsressurser til adekvat kompetanse i å håndtere slike løsninger, ressurser og tjenester.

2.1.1 *UH-institusjonenes rolle og forventninger*

Slike utfordringer og muligheter som sektoren står overfor, er ikke nye, digitaliseringen har pågått lenge. Infrastruktur, support og administrative systemer er så vidt vi vet tilstrekkelig ivaretatt mens når det gjelder å ta i bruk digitale verktøy og læringsressurser i undervisningen, går det fortsatt langsomt (Norgesuniversitetet, 2015). Det er uansett grunn til å tro at oppmerksomheten rundt digitalisering har økt de senere årene, og dels har dette med internasjonale strømninger å gjøre. Særlig oppmerksomheten som fulgte i kjølvannet av MOOC, bidro til at ledelsen ved flere av landets universiteter og høgskoler fikk øynene opp for de mange mulighetene som lå i slike nettbaserte utdanningstilbud. Økt oppmerksomhet knyttet til kvalitet i utdanning og en dreining i fokus fra utdanning til læring og studentaktiv læring er andre utviklingstrekk som også tangerer områder som omfatter digitalisering, siden mye av den studentaktive læringen kan understøttes ved hjelp av ulike digitale ressurser og verktøy. Samtidig vil de nyfusjonerte lærestedene være helt avhengige av adekvat teknologisk infrastruktur for å lykkes i det videre arbeidet, både faglig og administrativt. Forventninger til hva myndighetene kan og skal tilby av slik infrastruktur og hva lærestedene selv ønsker å ha av egen drift varierer. Det henger dels sammen med størrelsen på lærestedene og deres

modenhet når det gjelder bruk av teknologi, særlig med tanke på hva slags kompetanse, tjenester og infrastruktur som finnes lokalt fra før.

2.1.2 Myndighetenes rolle

De tradisjonelle grensegangene mellom ulike forvaltningsorgan og tjenesteleverandører blir uklare når disse digitaliseres – og i et lengre perspektiv vil det trolig være nødvendig å finne frem til en ny organisering. Dette arbeidet er i gang allerede. Bedre tjenester, felles samkjørte systemer og en felles teknologisk infrastruktur er ett av flere bakenforliggende mål fra Stortingsmeldingen *Konsentrasjon for kvalitet. Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren* (Meld. St.18, 2014-2015). I de senere årene har vi vært vitne til et betydelig antall fusjoner mellom læresteder, og flere står på trappene. Regjeringens initiativ knyttet til strukturendringer er også fulgt opp gjennom rapporten *Kunnskapssektoren sett utenfra* (Gjedrem og Fagernæs, 2016). Også denne rapporten adresserer behovet for muligheter for mer effektiv drift, effektiv forvaltning og effektivt tjenesteapparat ved hjelp av ulike digitale løsninger.

På bakgrunn av stortingsmeldingen om strukturreformen ba Kunnskapsdepartementet høsten 2015 om at det ble opprettet en arbeidsgruppe for IKT-strategi og helhetlige løsninger i norsk universitets- og høyskolesektor. Arbeidsgruppen har som mål å legge fram et forslag til en felles IKT-strategi for sektoren, og UNINETT er sekretariat for arbeidet. Arbeidsgruppen la frem første delleveranse høsten 2016 om forslag til IKT-strategi for utdanning, og ytterligere to delrapporter om forskning og administrasjon skal leveres innen utgangen av 2016 (www.uninett.no). Samtidig arbeider Kunnskapsdepartementet med en ny stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning, den er ventet lansert i løpet av våren 2017. Et sentralt perspektiv også i denne meldingen er hvordan teknologi kan bidra til kvalitet i utdanningen.

2.2 Hva betyr digitalisering?

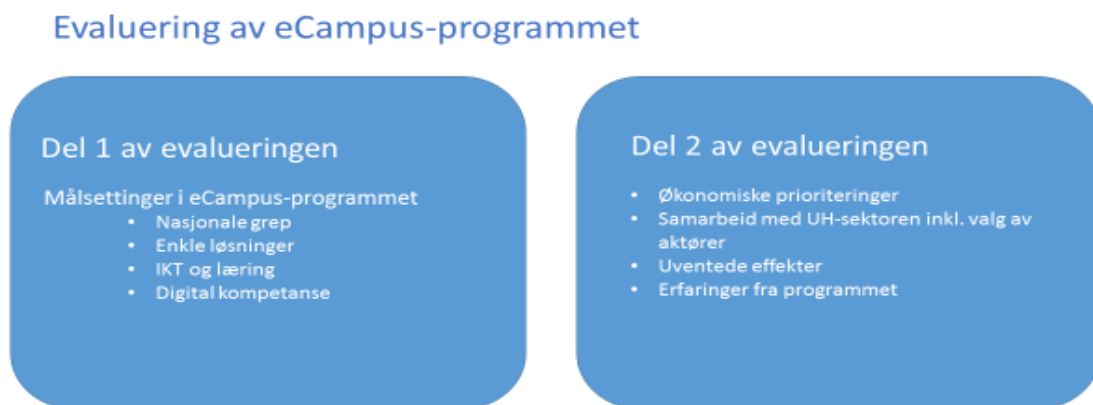
Digitalisering av utdanning kan omfatte mange ulike dimensjoner, som infrastruktur, administrasjon, pedagogisk tilnærming og brukerorienterte perspektiver. Innenfor sistnevnte finner vi også kompetanse og ferdigheter knyttet til bruk av ulike digitale verktøy og digitale teknologier. Slike kompetanseområder inkluderer også begrepet digital kompetanse.

Digital kompetanse omfatter i seg selv flere kompetanseområder. En utbredt forståelse når det gjelder fagansatte som skal undervise, er at man må kunne kombinere teknologi, fagkunnskap og pedagogikk for å understøtte undervisning og læring. Digital kompetanse kan slik sies å være knyttet til et kjent teoretisk rammeverk som på engelsk omtales som Technology, Pedagogy, Content Knowledge, TPACK (Koehler and Mishra, 2008). I Norge har Rune Krumsvik en lignende tilnærming i sitt rammeverk om digital kompetanse i lærerprofesjonen (Krumsvik, 2011). Samtidig skal studentene også tilegne seg nødvendige digitale kunnskaper for å kunne ta del i et stadig mer digitalisert arbeidsliv, og ikke minst er det en økende forventning om at ledere og administrativt ansatte ved lærestedene skal inneha digital kompetanse for å kunne utføre sine arbeidsoppgaver. Ferrari (2013) har samlet et sett av ulike ferdigheter og kompetanseområder i et eget rammeverk om digital kompetanse. Her inngår kompetanse knyttet til teknologi, kommunikasjon, samarbeid, formidling, for å nevne noen.

Norgesuniversitetet, NUV, kartlegger jevnlig den digitale tilstanden i høyere utdanning. Forrige kartlegging ble gjennomført i 2014, og resultatene ble publisert i 2015 (Norgesuniversitetet 2015). Kartleggingen avdekket blant annet at nødvendig teknologisk infrastruktur i det store og hele er ivarettatt ved lærestedene. Likevel viste kartleggingen at mye av kvalitetsarbeidet som assosieres med bruk av digitale ressurser og teknologier i undervisning og læring, var svakt forankret i ledelsen ved lærestedene. Ildsjeler i fagstaben ivaretok i stor grad utvikling og bruk av digitale læringsressurser. I tillegg var teknologier og aspekter ved utvikling og ivarettelse av digital kompetanse svakt forankret i strukturelle forhold, som strategier og styrende dokumenter.

3 Design, data og metodisk tilnærming

Evalueringen omfatter ulike sider av eCampus-programmet. Figuren nedenfor viser disse sidene og hvordan vi tenker at de henger sammen.

Figur 1: Evalueringsdesign

Som det fremgår av figuren, er evalueringen fundert på en totrinns tilnærming. Del 1 omfatter målsettingene i eCampus-programmet slik disse er formulert i programmets strategidokumenter. Del 2 er dels en oppfølging av del 1 og dels en egen tilnærming, der vi ser på økonomiske prioriteringer og samarbeid med UH-sektoren. Her har vi også undersøkt eCampus-programmets valg av aktører for samarbeid, blant annet om aktørene har lederverv, faglig eller administrativt og/eller lokalt i spesifikke fagmiljø. I del 2 har vi også undersøkt uventede effekter av eCampus-programmet. Basert på funn fra del 1 og 2 vil vi vurdere hvilke erfaringer tilsvarende program i fremtiden kan dra nytte av.

For å fange de ulike sidene ved evalueringen har vi støttet oss til ulike data og metoder, dels eksisterende data, dels nye. I tabell 1 finnes oversikt over hvilke datakilder som belyser de ulike sidene av evalueringen.

Tabell 1: Områder for evaluering og datagrunnlag

Områder for evaluering/ datagrunnlag	eCampus- programmets måloppnåelse	Samarbeid med UH- sektoren inkl. valg av aktører	Uventede effekter	Økonomiske prioriteringer	Erfaringer fra programmet
Spørreundersøkelse	x	x		x	x
Intervju	x	x	x	x	x
Dokumentstudier	x	x		x	x

Som det fremgår, vil evalueringen omfatte både kvalitative og kvantitative tilnærminger. I det følgende gjør vi rede for de ulike tilnærmingene.

3.1 Ulike nivå for datainnsamling – makro- og mesonivå

For å belyse ulike aktørers involvering og vurdering av eCampusprogrammet, har vi involvert informantgrupper på to nivå, makro- og mesonivået. Makronivået omfatter myndighetsnivået, mesonivået lærestedene. De følgende avsnittene beskriver nærmere våre fremgangsmåter for datainnsamling og informantgrupper knyttet til de to nivåene.

3.2 Makronivået – myndigheters og andre aktørers vurderinger av eCampus-programmet: intervjuer

For å forstå konteksten for eCampus-programmet har vi intervjuet representanter fra Kunnskapsdepartementet, BIBSYS, Norgesuniversitetet (NUV) og FSAT. Disse informantene har på ulike måter bidratt til å belyse programmets prioriteringer og samarbeid. Resymé fra disse intervjuene ble oversendt informantene for verifisering. I tillegg har vi også intervjuet sentrale aktører i teamet til eCampus-programmet.

Kunnskapsdepartementet og Norgesuniversitetet har hatt rollen som observatør i eCampus-programmets prioriteringsråd. I tillegg har NUV hatt formelt samarbeid i forbindelse med eCampus Nord – det ble etablert flere arbeidsgrupper, og NUV var med i dette arbeidet. NUV var også med på å evaluere satsingen og det pedagogiske utviklingsarbeidet. NUV deler ut prosjektmidler hvert år der det stilles krav om at søknadene skal forholde seg til eCampus-teknologien og samarbeider også med eCampus-programmet om konferanser og prosjekter.

BIBSYS som organisasjon er 45 år gammel og leverer biblioteksystemer til UH-sektoren. Digitale formater gjør at grensene blir mindre tydelige når det gjelder hva som er læringsressurser og forskningsdata sammenlignet med tradisjonelle bibliotekressurser. Bibliotektenestenes kjerne er åpenhet og deling av data. BIBSYS har nå et system som muliggjør deling av data digitalt.

Fellesadministrativt tjenestesenter (FSAT) ble dannet sommeren 2014 på bakgrunn av en sammenslåing av to enheter, Samordna opptak (SA) og Felles studentsystem (FS). FS er utdanningsinstitusjonenes viktigste verktøy for håndtering av studenter og ivaretar administrasjon av alt fra opptak, semesterregistrering, undervisning, vurdering, utveksling, godkjenning, vitnemål, etterutdanning og rapportering.

3.3 Mesonivået – lærestedenes vurderinger av eCampus-programmet

Mesonivået omfatter lærestedenes erfaringer med og vurderinger av eCampus-programmet. Vi støtter oss til kvantitative og kvalitative data, en spørreundersøkelse og intervjuer med ulike aktører i sektoren.

3.3.1 Spørreundersøkelse

Vi gjennomførte en spørreundersøkelse rettet mot fagansvarlige/dekaner ved lærestedene. Vi valgte denne informantgruppen fordi målet var å få innblikk i hvordan eCampus-programmet er forankret hos den faglige ledelsen ved lærestedet. Dette er blant annet i tråd med funn fra Tondeur og kollegaers forskning som viser nødvendigheten av ledelsesforankring. I alt sendte vi ut invitasjon til 121 dekaner/avdelingsledere ved 29 statlige læresteder i UHR-sektoren. Ved siden av forankring var hovedfokus på bruk/utbredelse av tjenestene og erfaring med tjenestene. Spørreundersøkelsen ble laget på grunnlag av gjennomgang av dokumenter fra eCampus-prosjektet. Vi sendte ut spørreundersøkelsen den 14. september 2016 og fulgte den opp med tre påminnelser. Vi ringte i tillegg i to omganger til respondenter som ikke hadde svart. Svarandelen da vi stengte spørreundersøkelsen var 68 prosent.

3.3.2 Intervju

Vi intervjuet en informant som hadde arbeidet med eCampus Nord. Vi intervjuet også ekspertmiljøer som ivaretar IKT-infrastruktur og drift samt fagmiljøer knyttet til IKT og læring. Disse finnes ved de fleste læresteder, og vi ønsket å høre deres erfaringer med eCampus-programmet. Vi intervjuet representanter for disse miljøene som del av besøk ved utvalgte læresteder. I tillegg intervjuet vi fagansatte som hadde brukt eCampus-tjenestene i egen undervisning. Vi gjennomførte besøk ved fire læresteder. Utvalget av læresteder omfattet dimensjoner knyttet til fusjonsprosesser, erfaring med systematisk utvikling av digital kompetanse, erfaring med utvikling av digitale læringsressurser, nettstudier inklusive MOOC, organisering av IKT-miljøer og UH-pedagoger. Som en del av lærestedsbesøkene intervjuet vi utvalgte fagmiljøer som har arbeidet spesielt med utvikling av digital kompetanse i fagstab og mot studenter. Utvalget av læresteder og miljø ble foretatt av NIFU i dialog med eCampus-programmet, utvalg av miljø og personer ved lærestedene av våre kontaktpersoner ved lærestedet. Nedenfor følger en oversikt over lærestedene og en kort presentasjon av hvert enkelt lærested. Presentasjonene er ikke uttømmende, men har som mål å fange opp noen særtrekk ved hvert lærested og på hvilken måte eCampus-programmet har vært relevant.

Tabell 2: Oversikt lærestedsbesøk

	Lærested	Informanter
1	Universitetet i Tromsø, campus Narvik	IKT-drift (1) Fagansatte (5) Studieadministrasjon (1)
2	Høgskolen i Oslo og Akershus	IKT-drift (1), IKT-ped.miljø (1), Fagansatte (3), Studieadministrasjon (3)
3	Idrettshøgskolen	IKT drift (1), IKT-ped.miljø (1), Fagansatt (1), Studieadministrasjon (1)
4	Universitetet i Agder	IKT-drift (1), IKT-ped.miljø (1), Fagansatt (1)

3.3.3 Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, campus Narvik (tidligere Høgskolen i Narvik)

I det meste av programperioden til eCampus var campus Narvik ved UiT Høgskolen i Narvik. Høgskolen ble innlemmet i Universitetet i Tromsø i 2015. I 2009 ble det besluttet at ingeniørutdanningen ved campus Narvik skulle gjøres tilgjengelig på nett, det vil si før eCampus-programmet var etablert. Beslutningen var et resultat av omorganisering av lærestedet inklusive lederskifte. Det var den nye ledelsen som initierte beslutningen. Sammenlignet med andre læresteder utgjorde ingeniørutdanningen ved daværende Høgskolen i Narvik et mindre miljø, der fagstab, administrasjon og IKT-ansatte arbeidet tett sammen for å finne frem til gode teknologiske løsninger for en nettbasert utdanning, knyttet til den nye retningen for høgskolen. Informantene forklarer at selve prosessen med å finne slike løsninger lå tett på fagmiljøene, og det i seg selv har vært en

suksessfaktor. Enkelte trekker også frem at størrelsen på lærestedet gjorde at man raskt kunne finne løsninger og at det var kort vei til beslutningsnivå. Løsningene som lærestedet valgte, viste seg å være de samme som eCampus-programmet etter hvert kom til å tilby. Løsningen innebærer at alt av undervisning filmes og at opptakene blir tilgjengelige på nett. Det medførte at campus Narvik etter hvert valgte å gå over til eCampus-løsningene, primært ut fra stordriftsfordeler.

3.3.4 Høgskolen i Oslo og Akershus

Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) er en stor profesjonsutdanningsinstitusjon med stabilt rekrutteringsgrunnlag for studenter. HiOA har et sentralt IKT-miljø med ansvar for drift og support og flere fagmiljø som på ulike måter arbeider med tjenester fra eCampus-programmet. Det sentrale IKT-miljøet har ivaretatt den primære kontakten med eCampus-programmet og viderefremmet informasjon om tjenester og produkter til fagmiljø de mener kan ha nytte av slike. HiOA har dessuten hatt en egen satsing som også har vært omtalt som eCampus. Flere av informantene påpekte at en konsekvens av dette var at eCampus-programmet oftere ble referert til som UNINETT og at den interne satsingen var forbeholdt eCampus-navnet.

3.3.5 Norges idrettshøgskole

Norges idrettshøgskole (NIH) er en vitenskapelig høgskole som var tidlig ute med digital eksamen. Sammenlignet med andre læresteder er NIH relativt liten, og det å være med i eCampus-programmet blir av flere informanter trukket frem som gunstig med tanke på å være en del av en sektor. Særlig mulighetene for stordriftsfordeler og å delta i felles anbudsprosesser vurderer informantene som gunstig.

3.3.6 Universitetet i Agder

Universitetet i Agder (UiA) var i likhet med NIH tidlig ute med utvikling av digital eksamen og lå dermed i forkant av prosessene da eCampus-programmet startet dette arbeidet. Av de fire lærestedene vi har gjennomført intervjuer med, fremstår UiA som det lærestedet som gjør minst bruk av eCampus-programmets tjenester og produkter. I stedet har de i stor grad ordnet med egne løsninger knyttet til teknologistøttet undervisning.

3.4 Dokumentstudier

I tillegg til at vi har hatt tilgang til omfattende underlagsdokumentasjon knyttet til eCampus-programmet, har vi sett på andre studier når det gjelder den digitale tilstanden innenfor UH-sektoren, både nasjonalt og internasjonalt. Slik underlagsdokumentasjon har vi vurdert som relevant for å belyse både makro- og mesonivået i evalueringen.

3.5 Oppsummering av datagrunnlag

Nedenfor har vi oppsummert makro- og mesonivået, datakilder og informantgrunnlag.

Tabell 3: Datakilder og informanter

	Data/metode	Informanter
Makro	Intervju	Kunnskapsdepartementet, UNINETT AS, BIBSYS, Norgesuniversitetet, FSAT
Meso	Spørreundersøkelse	Dekan/faglig ledelse ved lærestedene
	Institusjonsbesøk / intervju	IKT-drift, IKT / UH-ped-miljø, utvalgte fagmiljø/studieprogram, studieadministrasjon

4 eCampus-programmet

4.1 Innledning

Dette kapitlet gir en kortfattet oversikt over eCampus-programmet – det gjør rede for bakgrunnen for at programmet ble opprettet; målsettinger, organisering og finansiering; og satsingsområdene og de sentrale aktivitetene i programmet. Kapitlet bygger på opplysninger fra intervjuer med programansvarlige i UNINETT samt en gjennomgang av sentrale dokumenter, som strategi- og handlingsplaner, prosjektbeskrivelser og årlige rapporter.

4.2 Bakgrunn

Arbeidet med å utforme eCampus-programmet ble startet opp av UNINETT i 2009. Bakgrunnen var at selskapet i forbindelse med en intern strategiprosess hadde vært i dialog med UH-institusjonene om deres behov for digitale løsninger og fått unison tilbakemelding om at sektoren ønsket et løft innenfor bruk av IKT i utdanning og forskning.

Etter avtale med Kunnskapsdepartementet igangsatte UNINETT prosessen med å skrive et forslag til et program for utvikling av infrastruktur for bruk av IKT-verktøy i undervisning, forskning og formidling i UH-sektoren.¹ Alle institusjonene i sektoren ble invitert til å nominere deltagere til en arbeidsgruppe som skulle utrede hvordan programmet burde utformes. Gruppen arbeidet et halvt års tid med å diskutere aktuelle problemstillinger og hvilke aktører som burde involveres, samt med å skape oppmerksomhet og forankring i sektoren for digitaliseringsarbeidet. Programmet ble utformet med utgangspunkt i at det skulle bidra til å møte flere av de store utfordringene UH-sektoren står overfor, knyttet blant annet til stor studentvekst og prosesser for økt samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon.²

Programforslaget ble sent til Kunnskapsdepartementet, og etter forberedende arbeid i UNINETT i 2010 og 2011, startet eCampus-programmet formelt opp 1. januar 2012 med varighet ut 2016.

4.3 Mål og prioriteringer

Det overordnede formålet med eCampus-programmet har vært å gjøre norske universiteter og høyskoler i stand til å oppfylle samfunnsoppdraget sitt. Et slikt mål er svært omfattende og kanskje også noe urealistisk for et femårig program å skulle imøtekomme. Mer konkret har programmet hatt

¹ *eCampus Norge: en moderne infrastruktur for forskning, undervisning og formidling*, URL: <https://www.uninett.no/sites/drupal.uninett.no.uninett/files/webfm/eCampus/ecampus%20hovedrapport.pdf>

² Prosjektmandat for eCampus, UNINETT 06.06.2012

som visjon å gi studenter og ansatte adgang til IKT-tjenester og infrastruktur som muliggjør moderne utdanning, forskning og formidling på et høyt internasjonalt nivå.³

Programmet har hatt fire strategiske mål – eCampus skal:

- gjøre enkle og gode IKT-løsninger som støtter læring, tilgjengelig i stor skala. eCampus vil fremme brukerdrevet innovasjon gjennom gode eksempler og gi mulighet til å gjøre undervisning tilgjengelig på Internett i nasjonal skala.
- bidra til å allmenngjøre IKT i læring. eCampus skal fremme bruk av verktøy og sette disse i kontekst, i samspill med pedagogiske og organisatoriske prosesser.
- bidra til å utvikle digital kompetanse hos fagmiljøene og ledelsen og bidra til god praksis for IKT-bruk i læring og forskning. IKT-arkitektur må følges av digital kompetanse i alle organisatoriske ledd.
- ta klare nasjonale grep som bidrar til kvalitet og samspill for IKT-bruk. Nasjonale løsninger må spille sammen med lokal IKT-støtte.

Det er videre definert tre hovedområder for programmet:

- arkitektur for fleksibel læring og undervisning
- videoinfrastruktur
- samarbeidsverktøy og samhandling

Kunnskapsdepartementet ga tidlig klare føringer for at utdanning skulle prioriteres foran forskning, og bestemte dessuten at aktiviteten i programmet skulle avgrenses til Nord-Norge det første året. Fra 2013 har nedslagsfeltet vært nasjonalt. I forbindelse med tildelingen for 2013 kom det et eksplisitt signal fra departementet om at digital eksamen skulle prioriteres. Det har både medført at digital eksamen har blitt hovedsatsingen innenfor området «arkitektur for fleksibel læring og undervisning», og at innsatsen innenfor de to andre hovedområdene har blitt mindre enn planlagt. Spesielt gjelder det «samarbeidsverktøy og samhandling».

4.4 Organisering

I UNINETT har ansvaret for eCampus-programmet ligget hos et eget team under ledelse av en programleder. Teamet har vært relativt lite, men ble utvidet i forbindelse med prioriteringen av digital eksamen.

Programlederen har rapportert direkte til UNINETT's styre. Styret har dessuten oppnevnt et prioriteringsråd for eCampus, som har hatt som mandat å gi strategiske råd om langsiktige planer, organisering og prioriteringer; sikre samarbeid og koordinering med tilsvarende aktiviteter i UH-sektoren; og kvalitetssikre arbeidet og leveransene i programmet.⁴ Prioriteringsrådet har blitt ledet av direktøren for UNINETT og hatt ytterligere åtte medlemmer som representerer studenter og ansatte på både faglig, studieadministrativ og IKT-administrativ side i sektoren. Kunnskapsdepartementet og Norgesuniversitetet har hatt observatørplass i rådet.

Den primære målgruppen for eCampus har vært statlige universiteter og høyskoler. Programmet ble introdusert i en periode da sektoren var kjennetegnet av prosesser for økt samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon (SAK), og det var en ambisjon å involvere institusjoner som samarbeidet om slike prosesser. Institusjonene som har deltatt i programmet, har samarbeidet med eCampus-teamet i UNINETT om utvikling, utprøving og utrulling av IKT-verktøy, der UNINETT har hatt overordnet ansvar

³ *eCampus strategi 2013-2016*, URL: <https://www.ecampus.no/wp-uploads/2011/07/eCampus-strategi-v101.pdf>

⁴ Beskrivelse av prioriteringsrådet på nettsiden til eCampus, URL: <https://www.ecampus.no/om-oss/prioriteringsrad/>

for utbygging av teknisk infrastruktur og institusjonene for faglig og pedagogisk ansvar. Samarbeidet har i hovedsak vært organisert i prosjekter og arbeidsgrupper. Samtidig har programmet forutsatt at den enkelte UH-institusjon har hatt egen aktivitet med lokal finansiering.

Flere statlige aktører med oppgaver knyttet til IKT og høyere utdanning har bidratt i eCampus – det gjelder Norgesuniversitetet (NUV), BIBSYS og Fellesadministrativt tjenestesenter (FSAT). NUV ble involvert allerede i prosessen med å utforme programforslaget. I tillegg til å være observatør i prioriteringsrådet, har de hatt en formell rolle i programaktiviteten i Nord-Norge det første året, og NUV og eCampus-teamet i UNINETT har generelt samarbeidet tett gjennom hele programperioden. Blant annet har NUV i sin årlige utlysning av prosjektmidler til UH-institusjoner stilt krav om at prosjektene inkluderer bruk av eCampus-verktøy, eller at det gis en eksplisitt begrunnelse for hvorfor disse verktøyene ikke brukes. Det har også vært samarbeidet om et prosjekt om organisering for digitalisering, og om utviklingen av en tjeneste for veiledning om opphavsrett, «Del rett», som har blitt gjennomført i NUVs regi.

BIBSYS har blitt involvert mer gradvis og på uformell basis. Virksomheten deres har med fremveksten av digitale formater blitt utvidet til å omfatte digitale læringsressurser og forskningsdata, og bidraget i eCampus-programmet har i hovedsak vært knyttet til deling av digitale læringsressurser.

Satsingen på digital eksamen innebar å samarbeide med Felles Studentsystem (FS), som siden 2014 har vært del av Felles studieadministrativt tjenestesenter (FSAT). FSAT har fungert som premissleverandør for hvordan integrasjonen mellom FS og de digitale eksamenssystemene skal fungere, og har også vært involvert i samarbeidet mellom eCampus-programmet og BIBSYS om deling av digitale læringsressurser.

4.5 Finansiering

eCampus-programmet har vært finansiert av Kunnskapsdepartementet, med en samlet ramme på 70 millioner kroner fordelt over den femårige programperioden 2012-2016, jf. tabell 4.⁵ I tillegg har UH-institusjonene bidratt med egenfinansiering.

Tabell 4: Tilskudd til eCampus-programmet fra KD, i millioner kroner

2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
3,5	12	15	15	15	9,5	70 millioner

Kilde: eCampus handlingsplan 2012-2016

Tilskuddet fra KD har gått til å finansiere eCampus-teamet i UNINETT og sentral programaktivitet. UH-institusjonene har ikke mottatt økonomisk støtte fra programmet ut over reisestøtte og frikjøp av timer for personer som har blitt innleid i prosjekter.⁶

Institusjonene har betalt for tjenester og bidratt med egeninnsats i form av tid.

4.6 Satsingsområder og aktiviteter

Arbeidet i eCampus-programmet har som nevnt vært konsentrert om tre hovedområder: videoinfrastruktur; samarbeidsverktøy og samhandling; og arkitektur for fleksibel læring og undervisning, der digital eksamen har utviklet seg til å bli den sentrale satsingen. I tillegg har det vært en særskilt satsing på Nord-Norge, i den forstand at finansieringen og programaktiviteten var

⁵ I tillegg bevilget KD oppstartsmidler til UNINETT på 3,5 mill. kroner per år i perioden 2010-2011.

⁶ Ifølge budsjettene for eCampus i 2012 og 2013 ble det disse årene gitt noe støtte til lokal aktivitet ved institusjoner i Nord Norge og enkelte sammenslåtte institusjoner (Høgskolen i Oslo og Akershus og Høgskolen i Buskerud og Vestfold).

avgrenset til denne landsdelen det første året. Satsingen i nord og de tre hovedområdene beskrives nærmere i egne delavsnitt under.

De sentrale aktivitetene i eCampus har vært knyttet til utvikling av nasjonale tjenester, standardisering av teknologibruk, dokumentasjon og analyse av god praksis samt kompetansebygging. Aktivitetene har i hovedsak funnet sted innenfor rammen av prosjekter og arbeidsgrupper. Det har vært egne prosjekter innenfor hvert av hovedområdene, som har blitt ledet av personer i eCampus-teamet i UNINETT (se vedlegg 1 for en prosjektoversikt). Sektoren har blitt involvert i prosjekter og annen sentral programaktivitet gjennom åpne arbeidsgrupper som alle institusjonene er blitt invitert til å delta i. Det har til sammen vært 12 aktive arbeidsgrupper i programperioden (se vedlegg 2 for en fullstendig oversikt). Måten gruppene har arbeidet på har variert, men sentrale aktiviteter har vært å møtes for å dele erfaringer og god praksis, reise på studieturer, utarbeide felles beste praksis fagspesifikasjoner (UFSer) og kravspesifikasjoner og ha møter med leverandører. Kravene til konkrete bidrag fra den enkelte institusjon har vært små, ut fra en eksplisitt målsetting om å skape en lav terskel for å delta.

Arbeidsgruppene har vært tiltenkt en viktig funksjon som møteplasser, der representanter fra institusjonene har kunnet komme sammen for å diskutere behov og løsninger, lære av hverandre og bygge kompetanse og nettverk. Med samme formål har det blitt arrangert flere åpne erfaringssamlinger for hele sektoren gjennom programperioden.

4.6.1 Satsingen i Nord-Norge

Kunnskapsdepartementets tildeling til eCampus-programmet for 2012 forutsatte at finansieringen og programaktiviteten ble avgrenset til Nord-Norge det året. I tillegg til å gjenspeile en generell politisk satsing på landsdelen, ble det ansett som hensiktsmessig å starte opp programmet innenfor et mindre geografisk område med et begrenset antall institusjoner.

Satsingen i Nord-Norge innebar at eCampus-teamet i UNINETT skulle ha jevnlig kontakt med alle UH-institusjonene i landsdelen, som i 2012 var seks høgskoler og ett universitet. Videre skulle disse institusjonene brukes som case i arbeidet med å identifisere god praksis og ved utrulling av tjenester.

Institusjonene tok på sin side initiativ til å etablere en arbeidsgruppe, kalt eCampus Nord-gruppen. Det skjedde gjennom Rådet for Høyere Utdanning i Nord-Norge (RHU), som omfatter alle institusjonene i landsdelen representert ved rektorene. Arbeidsgruppen skulle fungere som et rådgivende organ for RHU og bidra til et koordinert samspill mellom institusjonene og eCampus-programmet. Både eCampus og Norgesuniversitetet (NUV) hadde observatørplass i arbeidsgruppen.

Blant aktivitetene som ble startet opp i løpet av 2012, var et «God praksis»-prosjekt med leder fra NUV og deltagere fra eCampus Nord-gruppen, og to pilotprosjekter – Videoinfrastruktur for Campus Helgeland og Felles master i sykepleie for Finnmark og Troms. De to pilotprosjektene fortsatte inn i 2013.

4.6.2 Videoinfrastruktur

Arbeidet på området videoinfrastruktur har gått ut på å teste, dokumentere og legge til rette for opptaksløsninger i UH-sektoren. Det ble startet opp et prosjekt og en arbeidsgruppe for opptak allerede i 2010. I 2015 ble det opprettet et nytt prosjekt på dette området, med ansvar for å dokumentere og bygge felles forståelse av digitalt læringsmiljø i høyere utdanning.

Opptaksløsningene det har blitt jobbet med omfatter produktene MediaSite, CamtasiaRelay og Matterhorn. eCampus valgte på dette området i stor grad løsninger som allerede var i bruk i sektoren. MediaSite ble satt i produksjon som en felles eCampus serverløsning for høykvalitetsopptak så tidlig som i 2011, men har blitt videreutviklet som produkt i løpet av programperioden. CamtasiaRelay er en lavkostløsning for opptak av lyd og powerpoint, som ble satt i produksjon i 2013. Matterhorn, en

lavkostløsning for medium/høy kvalitet, ble pilotert fra 2011, og besluttet avviklet som eCampus-løsning tidlig 2015.

Det har også blitt jobbet med å utvikle en videoportal hvor studenter kan finne relevante videooptak basert på hvilke emner de tar, og hvor man har involvert FSAT og BIBSYS i ulike sider ved dette arbeidet. Dette arbeidet har imidlertid ikke resultert i en lanseringsklar tjeneste, dels fordi prioriteringen av digital eksamen fra 2013 medførte en nedskalering av innsatsen på de andre områdene. Det gjaldt spesielt samarbeidsverktøy og samhandling, men også videoinfrastruktur der det ble nødvendig å gjøre omprioriteringer.

4.6.3 Samarbeidsverktøy og samhandling

Innsatsen på dette området har vært rettet mot å utvikle løsninger for webmøter, videokonferanser og samarbeidsverktøy for avstandsoverbygging. En arbeidsgruppe ble startet opp i 2010, og i 2013 ble et prosjekt satt i gang med ansvar for å etablere en sammenhengende samhandlingsinfrastruktur, inkludert sanntidskommunikasjon.

Arbeidet med en webmøte-løsning kom i gang i 2010, og en nasjonal tjeneste basert på AdobeConnect ble satt i produksjon i 2013. Tjenesten kan brukes både til nettbaserte møter og undervisning. I tillegg har det blant annet blitt jobbet med en løsning for flerparts videokonferanser og en tjeneste for overføring av store filer – CloudStor/Filesender, også disse produksjonsatt i 2013.

Prioriteringen av digital eksamen fra 2013 førte til at det ble gjort relativt tunge kutt i innsatsen innenfor samarbeidsverktøy og samhandling. Samtidig skjedde det en markedsutvikling som gjorde det lettere å omprioritere på dette området: Introduksjonen og spredningen av nettbrett, Facetime, Office 365, Skype for Business/Lync og Dropbox bidro til at behovet for å utvikle nasjonale tjenester ble mindre enn forventet.

4.6.4 Arkitektur for fleksibel læring og undervisning – digital eksamen

Området Arkitektur og fleksibel læring har tatt for seg tverrgående problemstillinger, og innsatsen har i hovedsak vært rettet inn mot felles arkitekturutfordringer knyttet til skytjenester og digital eksamen. I tillegg har det blitt utviklet et investeringsveikart, som er et hjelpemiddel for UH-institusjonene i arbeidet med å innføre digitale løsninger. Veikartet, som ble publisert i 2013, beskriver eCampus-løsningene og gjør rede for både investerings- og driftskostnader, innføringsprosessen og organisatoriske forhold som har betydning for å lykkes med å introdusere og ta i bruk løsningene.⁷

Arbeidet med skytjenester har omfattet samarbeid med det nasjonale programmet UH-sky⁸, så vel som et nordisk samarbeid om innkjøp av en skytjeneste for personlig lagring og deling – Box, som ble satt i produksjon i 2013.

eCampus satte tidlig i gang ert teknisk utredningsarbeid om bruk av student-PC på eksamen. Digital eksamen var et aktuelt spørsmål i sektoren, med mange pilotprosjekter på institusjonsnivå, og det ble etter hvert meldt klar interesse for at det skulle tas felles nasjonale initiativ. Det var på den bakgrunn digital eksamen – i henhold til politiske føringer gitt i statsbudsjettet for 2013 – ble en eksplisitt prioritering i programmet. Det ble startet opp et prosjekt og flere arbeidsgrupper med det formål å utvikle løsninger for digital eksamen, og i neste omgang, for digitalisering av arbeidsflyten i eksamensavviklingen. Sentrale aktiviteter har vært møter med leverandører, utvikling av fag- og kravspesifikasjoner, små- og storskala uttesting og erfaringssamlinger. eCampus har også hatt nær kontakt med en ekspertgruppe for digital eksamen nedsatt av NUV og Universitets- og høgskolerådet

⁷ eCampus - Investeringsveikart for universiteter og høyskoler, UNINETT, 2013, URL: <https://www.ecampus.no/wp-uploads/2013/12/2013-10-Investeringsveikart-UH-ENDELIG1.pdf>

⁸ UH-sky startet opp som et samarbeid mellom UNINETT, UiO, UiB, NTNU og UiT Norges arktiske universitet, og har fra 2016 hatt finansiering fra Kunnskapsdepartementet. For mer informasjon, se URL: <https://www.uninett.no/content/uh-sektoren-og-nettskyen>

(UHR), blant annet gjennom at prosjektlederen for eCampus digital eksamen deltok på alle møtene til ekspertgruppen.

Resultatene av arbeidet med digital eksamen i eCampus-programmet har blitt overtatt av et felles anskaffelsesprosjekt for sektoren som startet opp i 2016 – dette er et prosjekt som gjennomføres i regi av UNINETT, men utenom eCampus. I løpet av 2016 har det blitt avholdt konkurranse og inngått rammeavtaler med tre leverandører- Inspira, Enovate og UNIwise, med UNIwise som foretrukket leverandør.⁹

4.7 Kommunikasjon og informasjon

Det har vært flere målgrupper for kommunikasjons- og informasjonsvirksomheten i eCampus-programmet, inkludert oppdragsgiveren Kunnskapsdepartementet, styret i UNINETT, eCampus prioriteringsråd og Universitets- og høgskolerådet (UHR) som felles representant for sektoren. De viktigste målgruppene har vært ulike aktører ved UH-institusjonene, som har omfattet både den sentrale ledelsen, faglig ledelse på flere nivåer, IKT-ansvarlige, støttemiljøer innenfor pedagogisk bruk av IKT, faglig ansatte og studenter. Ifølge eCampus-teamet har målgruppen utvidet seg i løpet av programperioden – det skyldes både at satsingen på digital eksamen har gjort det viktig å involvere studieadministrativt personale i større grad og en generell utvikling i retning av at flere aktører trekkes inn i digitaliseringsarbeidet ved institusjonene.

eCampus-programmet har hatt både formelle og uformelle kontaktpunkter ved UH-institusjonene. De formelle kontaktpunktene har vært administrativ ledelse, som har mottatt generelle henvendelser til sektoren om å komme med innspill, delta i sentrale programaktiviteter, o.l. Innledningsvis ble det oppnevnt egne kontaktpersoner for programmet ved institusjonene, men denne funksjonen har i liten grad blitt ivaretatt gjennom programperioden, blant annet på grunn av interne utskiftninger i personalet.

I tillegg til de formelle kontaktpunktene har eCampus-teamet henvendt seg til nøkkelpersoner i IKT- og støttemiljøene ved institusjonene på bakgrunn av kjennskapet teamet har til sektoren. I forbindelse med lansering av nye løsninger har det vært mye uformell kommunikasjon med disse nøkkelpersonene.

Det har også blitt informert om programmet til de ansatte i sektoren mer generelt gjennom en egen eCampus-nettside, blogg og nyhetsbrev. Skriftlig informasjon om eCampus-løsningene og beste praksis har blant annet blitt gjort tilgjengelig gjennom UFSer og et investeringsveikart, som har blitt beskrevet tidligere. Høsten 2013 ble det startet opp en felles supportportal for alle eCampus-løsningene, som retter seg mot både sluttbrukere og støttemiljøer i UH-sektoren. Portalen inneholder informasjon og brukerveiledninger for de enkelte løsningene, driftsmeldinger og en brukerinnloggingstjeneste som gir en oversikt over hvilke løsninger en bruker har tilgang på og opplysninger om lokal support.

eCampus-teamet har lagt vekt på å besøke UH-institusjonene og blitt invitert med på møter og arrangementer i institusjonenes egen regi. De fysiske møtene til arbeidsgruppene i programmet har også blitt forsøkt lagt til enkeltinstitusjoner. Arbeidsgruppene og de åpne erfaringsamlingene har som nevnt vært arenaer for informasjons- og erfaringsutveksling i sektoren, der både eCampus-teamet, representanter for institusjonene og samarbeidspartnere, som NUV, har deltatt.

4.8 Tilknyttet aktivitet og planlegging av videre arbeid

De nasjonale tjenestene som har blitt utviklet i eCampus-programmet, skal være selvfinansierende. Det betyr at de har blitt finansiert av programmet så lenge de har vært under utvikling, men overført til

⁹ For mer informasjon om anskaffelsesprosjektet, se UNINETTs nettsider, URL: <https://www.uninett.no/digitaleksamen>

linjen i UNINETT når de har blitt satt i produksjon. Mot slutten av programperioden er det satt i gang flere felles anskaffelsesprosesser i UH-sektoren som bygger på aktiviteten i eCampus, men som er selvfinansierende og derfor ikke del av programmet. Det gjelder anskaffelse av løsninger for digital eksamen, som allerede er nevnt, samt av plagiatskontrollverktøy, time-/rom-system og læringsplattform (LMS).

Spørsmålet om hvordan arbeidet og resultatene i eCampus skal tas videre etter at programperioden har løpt ut, har blitt utredet i 2016. eCampus-teamet utviklet i den sammenheng et diskusjonsgrunnlag for prioriteringsrådet, som skisserer fire mulige scenarier¹⁰:

- nasjonale tjenester i smått – nedlegging av eCampus-arbeidet, men videreføring av de nasjonale tjenestene som har blitt utviklet;
- dugnadsmodellen – samarbeid mellom UH-institusjonene basert på en arbeidsdeling mellom styrkede og mer samlede støttemiljøer for digitalisering ved den enkelte institusjon, eventuelt med UNINETT som sentral tilrettelegger;
- felles støtte – etablering av et felles støttemiljø for digitalisering av utdanning, med videreføring av nasjonale tjenester og opptrapping av felles innkjøp for å sikre ytterligere standardisering;
- digitaliseringsmotor for utdanning – en storsatsing på digitalisering under ledelse av en nasjonal aktør, her kan UNINETT være en mulig kandidat

Sluttkonferansen for eCampus-programmet, som ble arrangert i september 2016 og samlet store deler av sektoren, drøftet også veien videre med utgangspunkt i UH-institusjonenes behov. Det var bred enighet om at det er behov for kontinuerlig systematisk arbeid med kvalitetsutvikling innenfor digitalisering og læring, og for nasjonale samarbeidsarenaer knyttet til for eksempel digitalt læringsmiljø, varierte vurderingsformer, kartlegging av digital kompetanse, sky-programpakker og kriterier for integrering av løsninger.¹¹

4.9 Oppsummering

eCampus har vært et femårig nasjonalt program for utvikling av IKT-tjenester og -infrastruktur som skal gjøre offentlige UH-institusjoner i stand til å oppfylle samfunnsoppdraget sitt. Det har vært koordinert av UNINETT gjennom et eget eCampus-team og finansiert av Kunnskapsdepartementet. UNINETT utviklet programmet i nært samarbeid med UH-institusjonene på bakgrunn av et uttalt behov i sektoren for et løft i bruk av IKT i forskning og utdanning. I tråd med føringer fra Kunnskapsdepartementet har eCampus i praksis vært et program for digitalisering av utdanning.

Programmet har hatt som mål å gjøre IKT-løsninger som støtter læring, tilgjengelig i stor skala, bidra til å allmenngjøre IKT i læring og utvikle digital kompetanse og ta nasjonale grep for å fremme kvalitet og samspill for IKT-bruk. Dette er brede og svært ambisiøse målsettinger, som det på overordnet programnivå ikke har blitt utviklet noen målbare resultatindikatorer for. Aktiviteten i programmet har også favnet bredt, og vårt inntrykk er at eCampus-teamet i UNINETT har vært relativt lavt bemannet gitt aktivitetsnivået. Arbeidet har vært organisert i hovedområder, prosjekter og arbeidsgrupper, der eCampus-teamet har samarbeidet med UH-institusjoner og andre myndighetsaktører på IKT-feltet. Det har også skjedd endringer og omprioriteringer underveis, først og fremst knyttet til politiske signaler om at digital eksamen skulle prioriteres fra 2013.

Programorganiseringen har vært kompleks, og vår erfaring er at det har vært vanskelig å få et klart og helhetlig bilde av innholdet og strukturen i eCampus. Dertil kommer at aktiviteten har vært nært knyttet til annen virksomhet i UNINETT og sektoren for øvrig, og det har vært utfordrende å forstå hva som

¹⁰ «Digitalisering av utdanning etter 2016», notat, UNINETT 29.07.2016

¹¹ «Kvalitetsutvikling for IKT-bruk», nyhetssak på nettsidene til eCampus 04.11.16, URL: <https://www.ecampus.no/2016/11/04/kvalitetsutvikling-for-ikt-bruk/>

har blitt gjort innenfor og utenfor rammen av programmet. Dette er, som vi skal se, erfaringer som deles av flere aktører ved lærestedene.

5 Lærestedene og eCampus-programmet

5.1 Innledning

Dette kapitlet skal handle om hvordan lærestedene vurderer og bruker tjenester fra eCampus-programmet. Vi støtter oss til funn fra spørreundersøkelsen, fra intervjuer med ulike informantgrupper ved fire læresteder og fra gjennomgang av dokumenter. Før vi sier noe om hvordan lærestedene vurderer programmet, beskriver vi hva vi vet om lærestedenes generelle kjennskap til programmet.

5.2 Lærestedenes kjennskap til eCampus-programmet

Et overordnet funn er at kjennskapen til eCampus-programmet er noe fragmentert i UH-sektoren. Mer konkret betyr det at noen kjenner svært godt til eCampus-programmet inklusive tjenestene og produktene som omfattes av programmet, andre har hørt om noen av disse uten å assosiere dem til eCampus-programmet, mens andre igjen knapt har hørt om programmet i det hele tatt. I de følgende avsnittene utdypes vi dette funnet.

Gjennom besøk ved de fire utvalgte lærestedene intervjuet vi personale fra utvalgte fagmiljø, administrasjon, IKT-pedagoger og IKT-ansatte med ansvar for sentral drift og support. En generell oppfatning er at eCampus-programmet er godt kjent blant IKT-ansatte med ansvar for sentral drift og support og blant administrativt ansatte som er involvert i arbeidet med digital eksamen. Mindre kjent er programmet når vi spør fagansatte og ansatte som arbeider med IKT og pedagogikk. Blant disse er det oftere produktene og tjenestene som er kjent, men ikke tilbyderer, altså eCampus-programmet. Noe av forklaringen kan være at kommunikasjonen mellom eCampus-programmet og lærestedet for det meste går gjennom IKT-drift og supportmiljøene, som derfra viderefremmes til respektive fagmiljø og/eller IKT-pedagogiske miljø: «Vi er godt orientert om hva som skjer fra UNINETT og eCampus. Denne informasjonen fås gjennom epost fra IT-avdelingen vår, møter eller ad hoc. Det er IT-avdelingen som har kontakt med eCampus og UNINETT».

I noen tilfeller får vi også høre at kommunikasjonen går direkte mellom IKT-pedagogiske miljø og eCampus-programmet. Som vist i kapittel 4, var det ved oppstart av eCampus-programmet oppnevnt egne kontaktpersoner for programmet ved institusjonene, men blant annet på grunn av interne utskiftninger av personale i administrasjonen ble det vanskelig å ivareta denne strukturen. I tillegg til de formelle kontaktpunktene har eCampus-teamet henvendt seg til nøkkelpersoner i IKT- og støttemiljøene ved institusjonene på bakgrunn av kjennskapet teamet har til sektoren. eCampus-teamet omtaler dette arbeidet som 'snøball'-metoden, det vil si at de har benyttet seg av eksisterende nettverk og arbeidet seg videre derfra mot ulike deler/områder ved lærestedene. Tilsynelatende og kanskje ikke overraskende har de hatt mest kontakt med IKT-driftsmiljøene, siden det er i disse miljøene kompetansen på infrastruktur befinner seg.

Innfasingen og/eller kommunikasjonen med lærestedene om eCampus-programmet har med andre ord i all hovedsak gått via IKT-miljøene. Tradisjonelt er slike miljøer organisert som drift og / eller støttetjenester ved lærestedene. Tendensen er nå er oftere at IKT-driftsmiljøene legges direkte til ledelsen/direktøren, men dette er fortsatt nytt. NIH er ett eksempel på et lærested som har valgt en slik organisering.

'Snøball'-metoden har imidlertid vist seg å være svært effektiv, i løpet av de fem årene eCampus-programmet har virket, har svært mange ansatte ved lærestedene blitt involvert i ulike områder som programmet arbeider innenfor. Særlig i arbeidet med digital eksamen ser vi at studieadministrasjonen ved lærestedene er involvert, i tillegg til IKT-driftsmiljøene. Vi kan også se denne utvidelsen av målgruppen i sammenheng med at satsingen på digital eksamen gjorde det viktig å involvere studieadministrativt personale i større grad, og med en generell utvikling i retning av at flere aktører trekkes inn i digitaliseringsarbeidet ved institusjonene. Samtidig påpeker mange av våre informanter at fagmiljøene i mye større grad kunne vært involvert i eCampus-programmet, særlig når det gjelder å delta i arbeidsgrupper knyttet til utvikling av tjenester. Mange mener at dersom fagmiljøene hadde vært sterkere involvert i slikt arbeid, ville faglige hensyn og brukerperspektivet blitt bedre ivaretatt i selve tjenestene, i tillegg til at tjenestene etter all sannsynlighet ville hatt en bedre forankring hos denne gruppen ansatte. Ved Høgskolen i Narvik har faglig ansatte vært pådrivere i digitaliseringsarbeidet og aktive deltagere i eCampus-programmet, og det fremgår av intervjuene at det har bidratt til å gi løsningene legitimitet i fagmiljøene.

Sektoren var ved oppstarten av programmet kjennetegnet av betydelige institusjonelle forskjeller i hvordan arbeidet med digitalisering var organisert, og i stor grad av fragmentert organisering, og dette har hatt betydning for hvordan eCampus-teamet har kunnet nå ut til ulike aktører ved de respektive lærestedene.

Selv om UH-sektoren de senere årene har økt oppmerksomheten rundt digitalisering, og flere læresteder har laget egne IKT-strategier eller omtaler digitalisering i overordnede plan- og styringsdokumenter, har utviklingen på ledelsesnivå gått tregt (Norgesuniversitetet, 2015). I lys av dette er det kanskje ikke overraskende at svært få dekaner eller andre i tilsvarende faglige lederposisjoner kjenner til eCampus-programmet. Av de 72 av respondentene i spørreundersøkelsen svarte så mange som 43 – det vil si rundt 60 prosent – nei på spørsmålet «Kjenner du til eCampus?». Dette er faktisk et av hovedfunnene i undersøkelsen. Ved oppstart fikk vi tilbakemeldinger fra noen av de inviterte deltagerne om at de ikke var de rette til å svare på spørsmålene. Kommentarfeltene i spørreundersøkelsen viser liknende type respons: «Har ikke oversikt, men mener vi er involvert», «Jeg er dessverre ikke kjent med dette», «Vet ikke».

Flesteparten av de 29 dekanene som svarer at de kjenner til eCampus, melder dessuten at de ikke har noen rolle knyttet til programmet. I sum peker dette i retning av at eCampus-programmet har hatt liten eller ingen forankring i den faglige ledelsen ved lærestedene.

5.3 Deltagelse i utvikling av eCampus-tjenester

Som vist i kapittel 4, har arbeidsgrupper vært en viktig organiseringsform for å involvere lærestedene og slik sikre brukermedvirkning i eCampus-programmet. Det har generelt vært bred deltagelse i arbeidsgruppene på institusjonsnivå – det store flertallet av universiteter og statlige høgskoler har vært representert i én eller flere grupper, og i arbeidsgruppen for webmøter deltok for eksempel så mange som 30 institusjoner.¹² Et av lærestedene vi har intervjuet har ikke vært med i noen av gruppene og understreker at de som liten høgskole ikke har hatt kapasitet til å delta. Selv om de fleste institusjonene har deltatt i arbeidsgrupper, er det verdt å påpeke at det vært mindre bredde i representasjonen av ulike ansattgrupper, og faglig ansatte har som allerede påpekt vært relativt svakt representert.

¹² eCampus årsrapporter for 2011, 2012 og 2013, UNINETT, 15.04.2016

De vi intervjuet som har deltatt i slike arbeidsgrupper, fremhever at et slikt arbeidsformat har vært svært givende ut fra et nettverksbyggingsperspektiv. Gjennom arbeidsgruppene blir de kjent med kollegaer fra andre læresteder som kan ha tilsvarende oppgaver og/eller felles faglig tilknytning, noe de ikke nødvendigvis hadde hatt samme mulighet til utenfor arbeidsgruppene. De fleste arbeidsgruppene ledes av ansatte fra eCampus-programmet og/eller UNINETT.

UNINETT gjør bruk av arbeidsgrupper som organiseringsform for å sikre brukermedvirkning fra sektoren også utenfor eCampus-programmet, og det ser ut til at skillet mellom hva som er aktivitet i regi av UNINETT generelt, og hva som spesifikt hører inn under eCampus-programmet, ofte er uklart for ansatte ved lærestedene. Det gjelder i hvert fall ansatte som kun har en rolle i én eller flere arbeidsgrupper, og ikke fungerer som kontaktledd mellom eCampus-programmet og lærestedet. Gjennom intervjuene hører vi om en arbeidsgruppe som utreder ny læringsplattform for sektoren. Flere informanter som er involvert i denne gruppen, antyder at de er usikre på om den hører inn under eCampus-programmet.

Fra spørreundersøkelsen fremgår det at de dekanene som melder fra om at fakultetet har deltatt i utviklingen av tjenestene til eCampus-programmet, har vært mest involvert i arbeidet med digital eksamen. I tillegg er 'video for læring' og 'samhandling' trukket frem. Selv om vi har vist gjennom spørreundersøkelsen at få dekaner faktisk i det hele tatt har kjennskap til selve eCampus-programmet, og at enda færre dekaner tilsynelatende er aktivt involvert, peker svarene fra dem som mener å ha kjennskap til eCampus, i samme retning som intervjuene. Få informanter har vært involvert i utvikling av eCampus-tjenester, ut over arbeidet med digital eksamen. Flere informanter som har vært med i arbeidsgrupper innenfor digital eksamen, påpeker at deltagelsen på dette området i for stor grad har vært dominert av studieadministrativt ansatte. De etterlyser større deltagelse fra fagansatte. Argumentet for det er at eksamen også er en faglig vurdering, og at det ville bidratt til at arbeidet/utviklingen av løsninger var mer i tråd med fagene, og dermed også bedre forankret i fagmiljøene.

5.4 Bruk av eCampus-tjenester

Vi har besøkt kun fire læresteder, eller campus til læresteder, så våre funn må ses i lys av denne begrensningen. Samtidig er utvalget læresteder faglig begrunnet ut fra ulike kriterier, se kapittel 3, som gjør at vi også har inkludert flere sider av mangfoldet av typer læresteder.

Vi mener å kunne se at bruken av de ulike tjenestene som tilbys gjennom eCampus-programmet, henger sammen med lærestedenes profil. Her tenker vi særlig på geografisk plassering, størrelse målt i antall studenter og det vi kan kalle IKT-modenhet, det vil si hvor klare lærestedene er for å ta i bruk nye løsninger. For eksempel fremhevet HiOA at de som en stor institusjon med sentralisert campus ikke har hatt like stort behov for å ta i bruk løsningene som mindre læresteder med svakere rekrutteringsgrunnlag/utstrakt bruk av fjernstudier antas å ha. Campus Narvik la vekt på ingeniørprofilen sin, og med fusjonen med UiT har de blitt del av et multicampus-universitet. Ved dette lærestedet var man riktignok i gang med å tilrettelegge for nettbaserte løsninger og videoopptak før eCampus-programmet startet, men valgte å gå over til eCampus-løsningene da disse kom, primært ut fra mulighetene for stordriftsfordeler. I tillegg til Narvik opplyser også HiOA og UiA om at de har benyttet eCampus-tjenester for samhandling, særlig Adobe Connect trekkes frem som en tjeneste flere har benyttet seg av i undervisningssammenheng. Alle avdekker kjennskap til og noe bruk av skylagringstjenesten Box og overføringstjenesten Filesender. Narvik og HiOA er involvert i eCampus-arbeidet med digital eksamen. De to andre startet arbeidet med digital eksamen i forkant av eCampus-initiativet. Begge påpeker at prosessen har gått for tregt innenfor eCampus-programmet.

Særlig de mindre lærestedene trekker frem fordelene med å delta i felles anskaffelser og innkjøpsavtaler. Men også de større viser til at det er enklere å forankre løsningene internt ved lærestedene når dette er sektorbaserte anskaffelser; som en av informantene påpeker; «At det er en sektorløsning og ikke noe som har kommet bare fra vår institusjon – det har vært viktig for forankring».

5.4.1 Hvem bruker tjenestene?

Innledningsvis nevnte vi at kjennskapen til eCampus-programmet er noe fragmentert ved universitetene og høgskolene. Selv om programmet er kjent i de fleste IKT-driftsmiljøene og fagmiljøene som ivaretar pedagogisk bruk av digitale verktøy og læringsressurser, er kjennskapen generelt mindre innenfor ulike fagmiljøer og den faglige ledelsen på fakultetsnivå. Like fullt hører vi om lokale ildsjeler som har tatt i bruk én eller flere tjenester og som også fungerer som superbrukere for disse tjenestene lokalt i fagmiljøet ved lærestedet. Slike ildsjeler finner vi i miljøer som arbeider med UH-pedagogikk og IKT, og i noen fagmiljøer. På mange måter gjenspeiler bruken av eCampus-tjenester hvordan bruk av teknologi i undervisningen ofte ivaretas av slike ildsjeler (Norgesuniversitetet, 2015; Tømte og Olsen, 2013). Unntaket er ved ingeniørutdanningen ved campus Narvik, der man som tidligere beskrevet har arbeidet systematisk med å få på plass løsninger, standarder og kompetanseutvikling hos hele lærerkollegiet/alle de fagansatte som resultat av en ledelsesforankret strategi og fagansattes egne interesser i å lykkes med satsingen: «Deltagelsen i programmet har vært drevet av fagansattes personlige interesse og en kultur for å 'bare gjøre det'». Også ved andre læresteder som systematisk arbeider med nettbasert undervisning, synes fagmiljøene som arbeider innenfor slike format, å være godt kjent med eCampus-programmets tjenester knyttet til video for læring og samhandling.

Hva slags rolle eCampus-programmet skal ha når det gjelder brukerstøtte til tjenestene, synes å være noe uklart for informantene. Mens noen trekker frem at ansatte i programmet har bistått med support langt ut over det som har vært forventet, melder andre igjen at de ikke helt vet hvem de kan kontakte om hva, og om de kan få hjelp fra IT-support lokalt ved eget lærested, eller fra eCampus-programmet. Her synes kommunikasjonen om hvilke retningslinjer som gjelder, noe uklare. En av informantene oppsummerer på følgende måte:

UNINETT er ikke vant til andrelinjetjenester – har i stor grad henvendt seg til personer i tekniske funksjoner, og ikke vært konsekvente med hensyn til om de har henvendt seg til første- eller andrelinjen. Det har vært en utfordring. UNINETT har forsøkt å bygge opp et system – tidligere hadde de ikke et 'service management system', og institusjonene måtte vite hvem de skulle snakke med.

Ovennevnte analyse av situasjonen kommer fra en av informantene som forsøk på å forklare den uklarheten som oppleves av mange når det gjelder hva slags brukerstøtte eCampus-programmet tilbyr i tilknytning til egne tjenester, og hva man forventer at lærestedene selv skal ta hånd om av støttetjenester. Vi har sett at programmet har opprettet en felles supportportal for alle eCampus-tjenestene som retter seg mot både sluttbrukere og støttemiljøer ved lærestedene, og som dessuten inneholder en brukerinnloggingstjeneste med informasjon om lokal support. Intervjuene indikerer at denne portalen ikke har vært godt nok kjent i sektoren eller at den ikke har fungert etter hensikten.

5.5 Vurdering av tjenestene og programmet – relevans

Hovedinntrykket er at tjenestene fra eCampus-programmet vurderes som jevnt over gode, selv om tjenestene kom litt for sent - eller for tidlig - for noen av lærestedene; «Ja, relevante, men hvor godt de treffer har å gjøre med institusjonenes modenhetsgrad». eCampus-programmet ble introdusert i en tid da mange læresteder allerede hadde begynt å tenke nytt rundt hva digitalisering skulle være. Flere informanter trekker frem at det var viktig at det kom et program som kunne se behovene i sektoren på tvers av de enkelte lærestedene. Særlig mulighetene for å gå sammen om større anskaffelser blir fremhevet som viktige av både store og små læresteder. Flere påpeker også at tjenestene har gjort dem bedre i stand til å orientere seg og velge egne løsninger.

At det er variasjon i hvor langt lærestedene er kommet med digitalisering, og at de dessuten også nok har til dels ulike behov for eksterne tilbydere, viser vel kanskje også hvor utfordrende arbeidet med å utvikle relevante tjenester til sektoren har vært. Mens ingeniørutdanningen ved campus Narvik

etablerte sin nettbaserte utdanning før eCampus-programmet, men likevel så fordelene ved å involvere seg i tjenestene, var andre læresteder mer avventende, som HiOA:

Mindre læresteder som trenger produkter som skal brukes i fjernundervisning, har vært mer klare for å ta i bruk disse produktene. Har hatt med rekrutteringsgrunnlaget av studenter å gjøre. Vi – som er en stor, sentralt plassert institusjon - har alltid hatt god rekruttering og har ikke trengt å tenke ut over campusbasert undervisning. Men vi ser at vi må bli mer markedsrettet.

Denne ulike tilnærmingen er med andre ord ikke veldig overraskende gitt det ganske sammensatte landskapet som universitets- og høyskolesektoren samlet sett er. I tillegg til modenhet er også størrelsen på lærestedene en dimensjon som synes å virke inn på hvordan eCampus-programmets tjenester tas i bruk. Flere viser til at de fire «gamle» universitetene¹³ har egne utfordringer som de tilsynelatende ønsker å løse uavhengig av myndighetene, som for eksempel BOTT-samarbeidet. Andre læresteder viser til at selv om de kan løse mange utfordringer på egenhånd, ser de likevel fordelene med sektorbaserte tjenester, både ut fra argumenter knyttet til stordriftsfordeler og ut fra forankring:

UNINETT kan gjøre en del arbeid for oss, mye av det de tilbyr er godt nok, vi er litt pragmatiske. Vi har nok sittet litt på sidelinjen og plukket det vi har trengt. Det som har vært gjort så langt, har vært greit. Gjenspeilet behov i sektoren.

Samtidig påpeker flere informanter at eCampus-programmet kunne vært enda flinkere til å spørre sektoren om hvilke behov de har, og flere savner mulighet for å påvirke selve valget av tjenester som skal tilbys gjennom programmet.

Vi har tidligere vist at eCampus-programmet siden oppstarten har vokst i form av omfang av tjenester og involverte aktører i sektoren. Samtidig har eCampus-teamet i UNINETT vært relativt lite, selv etter utvidelsen i forbindelse med prioriteringen av digital eksamen. Kapasitet til å følge opp alle involverte og i tillegg holde seg oppdatert på sektorens behov og internasjonale trender og muligheter kan kanskje ha vært i minste laget i et team med et begrenset antall ansatte. Flere informanter påpeker også at nytten av programmet nok var større da det kom enn slik det er nå; «UNINETT har ikke klart å vedlikeholde like god kontakt med sektoren/institusjonene som de gjorde i begynnelsen av programmet».

5.6 eCampus som nettverksbygger

eCampus fremstår som en viktig nettverksbygger nasjonalt, og både arbeidsgruppene og erfaringssamlingene har i tråd med intensjonen fungert som viktige møteplasser.

Flere trekker frem betydningen av å møte kollegaer fra andre læresteder for å utveksle erfaringer og diskutere ulike utfordringer: «Fasiliteringen og organiseringen av møteplassene/foraene på nasjonal basis er en av de mer vellykkede rollene de har tatt.» I løpet av de fem årene eCampus-programmet har løpt, er det gjennomført tre nettverkskonferanser og en rekke møter i arbeidsgrupper og utvalg.

Mange etterlyser imidlertid en tettere forbindelse mellom fagmiljøer, IKT-fagpedagogiske miljøer og eCampus-programmet. En slik forbindelse ville trolig gagnet kvaliteten på nåværende og fremtidige tjenester, og selv om intensjonen om å få til et slikt samarbeid har vært til stede i hele eCampus-programmets virkeperiode, har man ikke lykkes helt med å sette et slikt samarbeid i system. En mulig forklaring kan være at kompetansen til eCampus-teamet i mindre grad omfatter pedagogisk kompetanse, en kompetanse vi kan anta ville ha hjulpet programmet med å nå bedre ut til fagmiljøene i sektoren. Samtidig er nok dette også et ressurs- og prioriterings spørsmål.

¹³ Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, NTNU og UiT Norges arktiske universitet.

Som nevnt i kapittel 4 ble det høsten 2013 etablert en felles supportportal for alle eCampus-løsningene. Denne var ment for både sluttbrukere og støttemiljøer i UH-sektoren. Portalen inneholder informasjon og brukerveiledninger for de enkelte løsningene, driftsmeldinger og en brukerinnloggingstjeneste som gir en oversikt over hvilke løsninger en bruker har tilgang på og opplysninger om lokal support. Tilsynelatende er kjennskapen til denne portalen ikke godt nok spredt ved lærestedene. Som med nettsidene til UNINETT og eCampus-programmet, melder mange om at brukergrensesnittet ikke er godt nok. Flere hevder at de rett og slett ikke finner frem på disse sidene. Én sier at han foretrekker å google frem svar fremfor å 'rote rundt på nettsidene'.

5.7 Oppsummering

Et overordnet funn er at kjennskapen til eCampus-programmet er fragmentert innad ved lærestedene. Mens noen miljøer og enheter er godt kjent med programmet, er det for andre ganske ukjent. Generelt er tjenestene mer kjent enn programmet. Vi ser dessuten at i faglig ledelse og fagmiljøene er eCampus-programmet jevnt over mindre kjent enn i IKT-driftsmiljøene og IKT- og pedagogikk-miljøene. Mange fremhever at programmet var spesielt viktig da det kom, mens andre mener at programmet og tjenestene kom for sent gitt behovene i sektoren. Flere påpeker dessuten at arbeidet med å utvikle tjenestene har stagnert litt i løpet av perioden, og det er behov for videreutvikling og fornyelse av tjenestene. Spredning og bruk av tjenester henger imidlertid sammen med lærestedenes teknologiske modenhet og generelle profil. Fortsatt er det viktig med felles anbudsprosesser og stordriftsfordeler, og eCampus har vært og er en viktig nettverksbygger. Arbeidsgrupper har vært sentrale for å involvere lærestedene og sikre brukervedvirkning i programmet.

6 eCampus-programmet og nasjonale aktører

6.1 Innledning

For å forstå konteksten for eCampus-programmet har vi intervjuet representanter fra Kunnskapsdepartementet, BIBSYS, Norgesuniversitetet (NUV) og FSAT. Disse informantene har på ulike måter bidratt til å belyse programmets prioriteringer og samarbeid i en nasjonal kontekst. I kapittel 2 er en nærmere beskrivelse av de respektive aktørenes nasjonale oppgaver og tilknytning til eCampus-programmet. I dette kapitlet presenterer vi deres perspektiver på samarbeid og rollefordeling i eCampus-programmet samt deres synspunkter på resultater fra programmet og veien videre.

6.2 Samarbeid og rollefordeling

Som nevnt i kapittel 2 har digitaliseringen bidratt til at de tradisjonelle grensegangene mellom ulike forvaltningsorgan og tjenesteleverandører kan oppfattes som uklare og dels overlappende. Dette bildet ser vi også konturene av når myndighetsaktører beskriver erfaringer med samarbeid og rollefordeling i tilknytning til eCampus-programmet: «UNINETT leverer infrastruktur. Ulike enheter har ulike roller. Men med digitalisering flyter disse enhetene over i hverandre.»

Kunnskapsdepartementet har deltatt som observatør i prioriteringsrådet. Dessuten har departementet gitt klare føringer for prioriteringer, jmfør kapittel 4. BIBSYS melder om at de har vært med i ulike aktiviteter i eCampus-programmet og trekker frem tjenestene Mina og Digitale læringsressurser, DLR, der Mina utgjør en del av DLR. DLR som sådan omfatter digitale læringsressurser: bilder, lydopptak, videoer og digitale enheter. Mina er en videodelingsplattform og har sammenheng med/er en fortsettelse av Mediasite, men er ennå ikke lansert. BIBSYS vært involvert fra begynnelsen av i arbeidet med Mina.

Norgesuniversitetet viser til samarbeid med eCampus-programmet på flere områder. De første årene av programmet hadde NUV et formelt samarbeid i forbindelse med eCampus Nord. NUV var senere med på å evaluere satsingen og det pedagogiske utviklingsarbeidet som ble gjennomført. NUV lyser ut prosjektmidler hvert år og stiller som krav om at søknadene skal forholde seg til eCampus-teknologien. Søkerne må begrunne valg, eventuelt bortvalg, av teknologi. Dessuten samarbeider NUV og eCampus-programmet om konferanser og prosjekter, for eksempel prosjektet «Organisering for digitalisering». Et annet eksempel på samarbeid er «Del rett», om opphavsrett. NUV vurderer samarbeid mellom eCampus-programmet, NUV og institusjonene som godt, «men det kunne ha vært

mer». Det hadde vært i tråd med behovet for kobling av ulike kompetanser, og det hadde vært bedre for sektoren sin del.

FSAT har deltatt i arbeidet med digital eksamen og har fungert som en premissleverandør for hvordan integrasjonen mellom Felles studentsystem (FS) og de digitale eksamenssystemene skal fungere, og tilrettelagt FS for kommunikasjon med ulike digitale eksamenssystemer. FSAT har også vært noe involvert i det overordnede arbeidet innenfor «Arkitektur for fleksibel læring og undervisning», men mener de kunne bidratt mer gitt egen kompetanse på studieadministrative systemer. I dette arbeidet vurderer FSAT at de i liten grad har vært involvert på overordnet nivå, og at de mest av alt har hatt rolle som underleverandør. En mulig forklaring på hvorfor FSAT ikke er mer involvert i dette arbeidet, hevder de er at prosessene i seg selv har gått litt for fort, i kombinasjon med at det av og til også kan oppleves som noe uklart hva som har vært målet, og hvem som skal bidra.

6.3 Resultater

Både BIBSYS og Norgesuniversitetet fremhever at ett viktig resultat av eCampus-programmet er at det i seg selv har bidratt til økt oppmerksomhet i sektoren rundt digitalisering og «skapt et miljø som er uvurderlig og nyttig». Det å bruke et betydelig beløp gjennom eCampus-programmet har dessuten bidratt til mye aktivitet knyttet til digitalisering, særlig på mindre læresteder. NUV påpeker dessuten at det er viktig å ha i mente at programmet har hatt veldig store oppgaver – samtidig som utviklingen på teknologisiden har gått veldig fort. I tillegg er det «et mangslungent institusjonslandskap i Norge», og i perioden eCampus-programmet har løpt har vi også vært vitne til en rekke fusjoner i sektoren. Det kan ha gitt eCampus-programmet økt aktualitet, samtidig som andre sider ved fusjonsprosessene nok kan ha tatt oppmerksomheten bort fra eCampus-programmet i sektoren.

En sektor i endring kan ha bidratt til at det å sette seg realiserbare mål har vært en utfordring i seg selv. eCampus-programmet kunne med fordel hatt mer midler og mer folk for å få til en kraftigere satsing, fremhever NUV. I et slikt perspektiv har målene kanskje vært for ambisiøse for den ressursmengden som har vært tilgjengelig i programmet. Men likevel har innsatsen med å få til en kobling til institusjonene og til SAK vært akseptabel innenfor de ressursrammene eCampus-programmet har hatt.

Flere aktører fremhever at sammensettingen av personalet i eCampus-teamet med fordel kunne vært annerledes, og at det kunne ha bidratt til at programmet nådde bredere ut i sektoren. Ut over teknologikompetanse, påpeker flere at teamet med fordel kunne hatt med personer med pedagogisk kompetanse. Videre understreker NUV at eCampus-programmet med fordel kunne hatt et enda tettere samarbeid med pedagoger som arbeider med universitets- og høgskolepedagogikk, med NUV selv og deres nettverk. Kulturelle og pedagogiske aspekter er viktig i digitaliseringsarbeidet, påpeker BIBSYS, og disse aspektene har nok ikke eCampus-teamet tatt tilstrekkelig høyde for i sitt arbeid. I sektoren har programmet nådd ut til studentadministrasjon og IT-personale og ikke nådd godt nok ut til fagmiljøene og de som faktisk skal bruke tjenestene. Flere understreker betydningen av å utvikle flerfaglige og tverrfaglige team; pedagoger, teknologer, administrasjon – utvikling av hybridkompetanse.

6.4 utfordringer

De to største utfordringene til eCampus-programmet handler om at både sektoren og teknologien vært i kontinuerlig endring i programmets virkeperiode. Som nevnt i forrige avsnitt, er dessuten sektoren i seg selv mangfoldig, særlig med tanke på teknologisk modenhet og størrelse målt i antall studenter. «Noen ganger har eCampus-programmet vært i forkant, andre ganger i etterkant», hevder NUV, og det samme inntrykket har vi tidligere fått gjennom intervjuene med lærestedene. Når det gjelder innkjøpsavtaler, digitale læringsplattformer og digital eksamen, fremhever flere av myndighetsaktørene at de store institusjonene har vært i forkant av utviklingen, og på sikt har eCampus endt opp med å ivareta små læresteder på disse områdene. FSAT påpeker at i noen prosesser har roller og

målsettinger ikke vært tilstrekkelig klarlagt før arbeidet ble satt i gang. Likevel synes informantene fra myndighetssiden å enes om at de økonomiske prioriteringene i eCampus-programmet har vært hensiktsmessige, selv om man altså med fordel kunne satt av midler til annen kompetanse, det gjelder særlig med tanke på utrulling og implementering.

6.5 Innspill til fremtidens eCampus-aktør og til sektoren

Liksom lærestedene fremhever også myndighetsaktørene behovet for å ha en felles arena for sektoren der spørsmål knyttet til digitalisering kan diskuteres på tvers av lærested. I tillegg fremheves behovet for å sikre fortsatt brukermedvirkning gjennom arbeidsgrupper. Som NUV oppsummerer: «Vi er ikke ferdig. Mye må gjøres i de neste årene. Kan jobbe sammen med de store institusjonene. Organisatorisk, teknologisk og pedagogisk. Viktig å få til et tettere samarbeid.»

Ett forslag er at et neste steg kan være å kartlegge alle aktører for å identifisere «hvem som kan hva», slik at de rette aktørene kan involveres på en hensiktsmessig måte i det videre digitaliseringsarbeidet. Flere hensyn må ivaretas, særlig juridiske, som for eksempel personvern og rettigheter.

En annen viktig oppgave handler om å holde øye med nye trender innenfor digitalisering. Flere læresteder fremhever at eCampus-programmets tjenester var mer aktuelle innledningsvis enn senere i programperioden, samtidig som behovet for å ha en aktør med blikket rettet mot internasjonal teknologiutvikling er mer aktuelt enn noen gang. En slik aktør må også være i stand til å 'oversette' slike trender til en norsk kontekst og tilrettelegge i henhold til sektorens behov.

En tredje sektorovergripende oppgave handler om å ivareta felles innkjøpsavtaler og slik sikre stordriftsfordeler for lærestedene. Fra lærestedene har vi hørt at dette er særlig relevant for mindre læresteder, blant annet fordi disse ikke nødvendigvis har kapasitet og ressurser til å gjennomføre slike innkjøp alene og fordi de gjennom stordriftsfordelene kan frigjøre IKT-personressurser til andre oppgaver. Samtidig kan det være et tankekors at sektoren fremover fremfor alt kjennetegnes av færre og større læresteder.

BIBSYS trekker frem behovet for å kunne imøtekomme utfordringene knyttet til deling av ressurser, og viser til at både juridiske og kulturelle dimensjoner kan være en utfordring. Så langt har det vært mest vanlig å dele på småressursnivå, men trolig er det også på tide å se på storressursnivå, som deling av kurs på tvers av læresteder, med mer. Her kan man tenke seg flere modeller for samarbeid lærestedene imellom, og det er mulig å trekke på erfaringer fra MOOCer (Tømte et al. 2016). I Norge er utdanning gratis – derfor har det ikke vært sterke incentiver for å utnytte denne typen muligheter. Samtidig har vi nå en UH-sektor der mange av lærestedene er nye i den forstand at de er fusjoner av tidligere frittstående enheter, og i lys av det kan man tenke seg at det er et klima for nytenkning innenfor dette området.

6.6 Oppsummering

Fra aktører på myndighetsnivå hører vi at eCampus-programmet har vært viktig for å skape en sektorovergripende arena for å diskutere og jobbe med utfordringer og løsninger knyttet til digitaliseringsarbeidet. Programmet har fått til svært mye ut fra de ressursene som har vært tilgjengelig. Samtidig etterlyses en mer sammensatt kompetanse i programteamet – flere vurderer en for teknologitung kompetanseprofil som mulig forklaring på at programmet ikke har nådd bredt nok ut til fagmiljøene. Enkelte kunne tenkt seg en tydeligere rollefordeling og tydeliggjøring av målsettinger. Samtidig understreker flere at eCampus-programmet har virket i en periode der mye har vært i endring, både innenfor sektoren og innenfor teknologiutviklingen. Det å utvikle tjenester i en sektor som i sin natur er mangfoldig og hvor så mye er i bevegelse, innebærer diverse utfordringer. eCampus-programmet høster anerkjennelse for å ha fått til mye under slike forhold.

...

7 Nasjonal arena for digitalisering

Det overordnede formålet med eCampus-programmet har vært å bidra til at norske universiteter og høyskoler skal bli i stand til å utføre sitt samfunnsoppdrag. Visjonen har vært å gi studenter og ansatte adgang til IKT-tjenester og infrastruktur som muliggjør moderne utdanning, forskning og formidling på et høyt internasjonalt nivå.¹⁴ Vårt mandat har vært å evaluere eCampus-programmets måloppnåelse inklusive målsettingenes realiserbarhet, programmets økonomiske prioriteringer, samarbeid med UH-sektoren inklusive valg av aktører, uventede effekter/virkinger og hvordan erfaringene fra programmet kan anvendes for tilsvarende satsninger. I de følgende avsnittene sammenfatter vi våre funn.

7.1 eCampus-programmets måloppnåelse

Som tidligere beskrevet (se kapittel 4) har eCampus-programmet hatt fire strategiske mål, disse har vært at eCampus-programmet skal:

- gjøre enkle og gode IKT-løsninger som støtter læring, tilgjengelig i stor skala. eCampus vil fremme brukerdrevet innovasjon gjennom gode eksempler og gi mulighet til å gjøre undervisning tilgjengelig på Internett i nasjonal skala.
- bidra til å allmenngjøre IKT i læring. eCampus skal fremme bruk av verktøy og sette disse i kontekst, i samspill med pedagogiske og organisatoriske prosesser.
- bidra til å utvikle digital kompetanse hos fagmiljøene og ledelsen og bidra til god praksis for IKT-bruk i læring og forskning. IKT-arkitektur må følges av digital kompetanse i alle organisatoriske ledd.
- ta klare nasjonale grep som bidrar til kvalitet og samspill for IKT-bruk. Nasjonale løsninger må spille sammen med lokal IKT-støtte.

eCampus-programmet har lyktes i å gjøre enkle og gode IKT-løsninger som støtter læring, tilgjengelig i stor skala, særlig løsningene innenfor videoinfrastruktur synes å ha vunnet innpass ved lærestedene. Selv om mange læresteder allerede hadde tatt i bruk lignende løsninger, har vi sett at eCampus-tjenestene ble godt tatt imot da de kom, særlig på grunn av mulighetene for stordriftsfordeler. Campus Narvik, UiT, har vi tidligere vist er et godt eksempel på et lærested som har jobbet systematisk med video/opptak i undervisningen. Når eCampus har som mål å skulle fremme brukerdrevet innovasjon gjennom gode eksempler og gi mulighet til å gjøre undervisning tilgjengelig på Internett i nasjonal skala, ser vi at dette har vært gjennomførbart ved læresteder med profiler kjennetegnet av nettbasert

¹⁴ *eCampus strategi 2013-2016*, URL: <https://www.ecampus.no/wp-uploads/2011/07/eCampus-strategi-v101.pdf>

og stedsdistribuert utdanning, men ut over det er det å fremme brukerdrevet innovasjon et relativt omfattende mål. Noe av den samme erfaringen ser vi hva angår eCampus-tjenestene knyttet til samarbeidsverktøy og samhandling. Muligheten for å anvende samhandlingsverktøyet Adobe Connect blir av flere læresteder trukket frem som svært viktig da det ble tilgjengelig gjennom eCampus-programmet. At flere læresteder den siste tiden har ønsket seg mer raffinerte samhandlingsløsninger er ikke overraskende, teknologien har også utviklet seg innenfor dette feltet i de årene eCampus-programmet har virket. De nåværende tjenestene, som i stor grad er uforandret siden de ble kjøpt inn av programmet, kan ifølge flere av våre informanter nok oppfattes som noe utdaterte. Flere læresteder har på egenhånd begynt å orientere seg mot nyere teknologier og leverandører innenfor dette området.

Arbeidet med å allmenngjøre IKT i læring er et svært ambisiøst mål å skulle realisere i form av et 5-årig program. Det vi har sett er at eCampus-programmet har fremmet bruk av IKT-verktøy og at hvor godt det har nådd ut, henger sammen med hvor godt kjent eCampus-tjenestene er ved lærestedene. Kjennskapen til programmet er som vist noe fragmentert avhengig av lærestedenes unike profiler og teknologiske modenhet. Generelt ser vi også at faglig ledelse og fagansatte er mindre kjent med eCampus-programmet enn administrasjon, IKT-stab og miljøer knyttet til IKT og pedagogikk. Denne noe fragmenterte kjennskapen til programmet er nok også en forklaring på at det er mer tilfeldig ved lærestedene hvem som faktisk har tatt i bruk tjenestene fra programmet. Når et underliggende mål har vært å fremme bruk av verktøy og sette disse i kontekst og i samspill med pedagogiske og organisatoriske prosesser, har med andre ord programmet lyktes svært godt med dette ved noen fagmiljø og ved noen læresteder, og mindre godt ved andre. Som vist kan denne variasjonen ha sammenheng med pågående fusjoner i sektoren og med teknologier som er i stadig endring og ikke minst det sammensatte landskapet av ulike typer læresteder innenfor høyere utdanning. Men det kan også ha sammenheng med at eCampus-programmet ikke i stor nok grad har arbeidet mot det faglige personalet. En annen forklaring kan være at det har vært en del uklarheter knyttet til hvem som skal drive support til tjenestene, om det skal være eCampus-teamet eller lokale IKT-drifts- og supportmiljø.

Å utvikle digital kompetanse er ingen enkel prosess, og mye kreves for å lykkes i dette arbeidet. Digital kompetanse er et komplekst begrep som innebærer et knippe av ulike ferdigheter og mestringsforståelser (Ferrari, 2013; Tondeur et al. 2016). Digital kompetanse henger også sammen med fag, disipliner og stillingsstrukturer. Ledelse, administrasjon og fagansatte innehar ulike former for digital kompetanse tilpasset egne arbeidsoppgaver. Det å utvikle digital kompetanse er heller ikke en lineær prosess. Like fullt er ett av målene til eCampus-programmet å skulle «bidra til å utvikle digital kompetanse i fagmiljøer og ledelse og bidra til god praksis for IKT-bruk i læring og forskning». Med tanke på hvor omfattende et slikt arbeid må være, er det kanskje ikke overraskende at eCampus-programmets innsats og måloppnåelse er noe begrenset på dette punktet. Vi har sett gjennom intervjuene at flere har etterlyst mer pedagogisk kompetanse i eCampus-teamet og et tettere samarbeid med Norgesuniversitetet, som også ivaretar et slikt kompetanseområde. Vi ser ansatser til slike samarbeid, men mange påpeker at det med fordel kunne ha vært mer, og at det kanskje kunne ha blitt mer dersom eCampus-teamet hadde hatt personressurser med en slik kompetanse, som kunne arbeidet mer systematisk mot lærestedene med et slikt perspektiv for øye. Samtidig vet vi fra andre studier at arbeidet med digital kompetanse også er noe ujevnt ivare tatt lokalt ved lærestedene (Norgesuniversitetet, 2015; Aamodt et al. 2016), noe som igjen har gjort det vanskelig for eCampus-teamet å nå ut med sine bidrag.

eCampus-programmet har også hatt som mål å ta klare nasjonale grep som bidrar til kvalitet og samspill for IKT-bruk. Vi har et klart inntrykk av at eCampus-programmet særlig har lyktes i dette arbeidet. Alle våre informanter fremhever betydningen av programmets rolle som nasjonal og sektorovergripende aktør når det gjelder å sette digitalisering på agendaen. Gjennom nettverk, konferanser, arbeidsgrupper og andre samarbeidskonstellasjoner har programmet bidratt til at lærested kommer sammen og diskuterer felles utfordringer og løsninger i tilknytning til det videre digitaliseringsarbeidet. Slik har programmet både fasilitert kontakt mellom lærested og klart å identifisere og løfte frem felles løsninger for sektoren. Et underliggende mål her har vært at de

nasjonale løsningene spiller sammen med lokal IKT-støtte. Vi har sett at dette har lyktes ved lærested som har hatt en profil som har passet særlig godt til tjenestene tilbudt av eCampus-programmet, og ved lærested som har vært modne for de aktuelle tjenestene. En del mindre lærested har vært særlig tjent med programmet på denne måten, mens andre har hatt egne lokale løsninger, eller har hatt andre etablerte samarbeid lærested imellom, som for eksempel BOTT-samarbeidet til UiT, UiO, UiB og NTNU.

Oppsummert kan vi si at eCampus-programmet langt på vei har lyktes i sine målsettinger, og der det synes å være et stykke igjen, kan det i stor grad forklares ut fra kompleksiteten og omfanget av arbeidsoppgaver som vel må sies å ligge i det å skulle bidra i arbeidet med å utvikle digital kompetanse og til allmenngjøring av IKT og læring.

7.2 Økonomiske prioriteringer

eCampus-programmet har vært finansiert av Kunnskapsdepartementet, med en samlet ramme på 70 millioner kroner fordelt over programperioden på fem år. I tillegg har UH-institusjonene bidratt med egenfinansiering. UH-institusjonene har ikke mottatt økonomisk støtte fra programmet, ut over reisemidler og frikjøp av timer for personer som har blitt innleid i prosjekter. I kapittel 4 har vi gjort rede for prioriteringer og budsjetter til sentrale aktiviteter i programmet. Som vist har implikasjonene av prioriteringen av digital eksamen vært at de andre satsingsområdene har fått mindre oppmerksomhet. Samtidig synes teamet i eCampus-programmet å ha fått til svært mye med ressursene som har vært tilgjengelige. Dette inntrykket er formidlet fra både lærested og andre myndighetsaktører

7.3 Samarbeid med UH-sektoren inklusive valg av aktører

Den primære målgruppen for eCampus har vært statlige universiteter og høyskoler, og institusjonene ble involvert allerede i utformingen av programforslaget. Institusjonene som har deltatt i programmet, har samarbeidet med eCampus-teamet om utvikling, utprøving og utrulling av IKT-verktøy, der eCampus har hatt overordnet ansvar for utbygging av teknisk infrastruktur, og institusjonene har hatt faglig og pedagogisk ansvar. Samarbeidet har i hovedsak vært organisert i prosjekter og arbeidsgrupper. Samtidig har programmet forutsatt at den enkelte UH-institusjon har hatt egen aktivitet med lokal finansiering (se kapittel 4). Samlet har arbeidsgruppene hatt deltagere fra tilnærmet alle lærestedene, og med et særskilt fokus på Nord Norge i 2013. I lys av dette har eCampus-programmet fått med seg hele UH-sektoren i sitt arbeid. Enkelte påpeker at det nok har vært en skjevhet i bidrag fra sektoren – at de største institusjonene, som har mest kompetanse, har bidratt mest. Samtidig er det kanskje ikke overraskende, de mindre lærestedene har mindre kapasitet/ressurser til å delta i arbeidsgrupper og annet arbeid. Samtidig påpeker lærestedene at det er få fra fagmiljøene som er involvert i arbeidsgruppene. Jevnt over er det ansatte fra administrasjon og IKT-miljøer som deltar i disse gruppene. Oppsummert kan vi si at programmet har hatt godt samarbeid med sektoren. Ut over dette kunne programmet trolig blitt spredd enda mer, dersom det hadde forankret tjenestene bedre hos faglig ledelse og fagmiljøer. Samtidig har vi sett at det har vært en krevende prosess for eCampus-teamet å nå ut til sektoren, gitt ulik organisering ved lærestedene.

Systematisk kartlegging av miljøer, kompetanser og behov i sektoren har vært viktig for å fange opp mangfold i modenhet og interesse blant institusjonene, og eCampus dro nytte av et slikt arbeid som ble gjennomført av en egen arbeidsgruppe i forbindelse med utformingen av programmet. Erfaringen er at man kanskje kunne kartlagt enda mer systematisk lærestedenes ulike organisering for slik å planlegge sektorens mulighet for involvering i utvikling av tjenester og utrulling av tjenester. Som nevnt var sektoren ved oppstarten av programmet kjennetegnet av betydelige institusjonelle forskjeller i hvordan arbeidet med digitalisering var organisert og i stor grad av fragmentert organisering, noe som kompliserte kommunikasjons- og informasjonsarbeidet til eCampus-teamet.

7.4 Uventede effekter

Som vist har eCampus-programmet løpt i en periode der UH-sektoren har vært preget av endring i form av fusjoner, og der teknologien har utviklet seg i retninger som var umulige å forutse ved programstart. Det innebærer at programmet har operert i et institusjonelt og teknologisk landskap som har vært i bevegelse.

Det var Kunnskapsdepartementet som besluttet at eCampus-programmet fra 2013 skulle prioritere arbeidet med digital eksamen som nasjonalt initiativ. I forkant av denne beslutningen hadde det vært en del pilotprosjekter på institusjonsnivå. eCampus startet opp et prosjekt og flere arbeidsgrupper med det formål å utvikle løsninger for digital eksamen, og i neste omgang, for digitalisering av arbeidsflyten i eksamensavviklingen.

Omprioriteringen til å rette mer av innsatsen inn mot digital eksamen ble til ut fra nye behov i sektoren. Vi har også sett at omprioriteringen kom som en følge av en politisk beslutning. De politiske føringene om å satse på Nord-Norge og digital eksamen har hatt stor betydning for innretningen av oppmerksomheten og ressursene i programmet, og særlig satsingen på digital eksamen synes å ha gått ut over innsatsen på de andre satsingsområdene til programmet. Vi har sett at læresteder som var tidlig ute med å ta i bruk løsninger knyttet til videoinfrastruktur og samarbeidsverktøy, etterlyser oppdateringer og oppfølging av hvordan de kan gå videre til mer raffinert bruk av slike tjenester; «vi kan lage brød og smør, men hva med taco?» som en informant oppsummerer det hele. At ansvaret for mer raffinert bruk også hviler på lærestedene selv, er det vel ingen tvil om, likevel er det en forventning om at eCampus-teamet som nasjonal aktør skal følge med på internasjonale trender og utviklingstendenser og vurdere hvordan disse kan tilpasses norsk UH-sektor.

7.5 Bruk av erfaringer fra programmet for tilsvarende satsinger

En viktig erfaring fra eCampus-programmet er at arbeidet til teamet har blitt komplisert av kompleksiteten i sektoren. Norske universiteter og høyskoler har ulike fagprofiler, de varierer i størrelse, organisering og teknologisk modenhet, og de har ulike behov ut fra hvor i landet de er plassert. Dette mangfoldet er viktig å ha i mente i tilsvarende satsinger. En annen erfaring er at for å utvide kontekstforståelsen, og kanskje også ha større legitimitet i faglig ledelse og fagmiljø, vil et fremtidig team og fremtidige arbeidsgrupper trolig ha nytte av en bredere sammensatt kompetanse. Vi har vist at dette er etterlyst fra sektoren, både fra lærestedene selv og fra andre myndighetsaktører.

7.6 Veien videre

Innledningsvis beskrev vi en utdanningssektor i endring, der digitalisering har en nøkkelrolle i det videre arbeidet med fornying, forenkling og forbedring av forvaltning, drift og faglig arbeid som utdanning og som forskning. I dette arbeidet har eCampus-programmet hatt en sentral rolle. Spesielt viktig har programmet vært med tanke på å øke oppmerksomheten rundt digitalisering og som sektorovergripende samarbeidsarena. At det gjenstår arbeid med digitalisering innenfor utdanningsfeltet når programmet avsluttes, betyr vel fremfor alt at man for alvor har fått øynene opp for omfanget og kompleksiteten som ligger i digitaliseringsarbeidet. To viktige innsatsområder i arbeidet fremover er, slik vi ser det, å kartlegge sektorens aktører og digitale kompetanse. Som nevnt har vi vært vitne til at det institusjonelle landskapet har vært gjennom betydelige endringer grunnet fusjoner. Vi må i årene fremover forholde oss til et annet slags UH-landskap enn tidligere, med der tilhørende nye organisasjonsstrukturer. På bakgrunn av dette vil det trolig være nyttig å kartlegge dette nye landskapet, med tanke på organisasjonsstrukturer, beslutningsmyndigheter og fremtidige behov for tjenester og infrastruktur. Gjennom evalueringen har vi vist at ulike læresteder har ulike behov og at organiseringen av linjer kan variere. Hvordan landskapet ser ut etter de nylig gjennomførte og planlagte fusjonene, kan være et viktig første steg før man iverksetter utvikling av nye sektorovergripende tjenester.

Vi har også vist at grenseflatene mellom forvaltningsorgan blir uklare som en konsekvens av digitaliseringen, og at det foregår et løpende arbeid for å kartlegge grenseflater og mulige samarbeidsområder. Resultat fra dette arbeidet blir et viktig kunnskapsgrunnlag i det videre strategiske arbeidet for sektoren.

Vi anbefaler også en systematisk kartlegging av digital kompetanse i sektoren; hvordan ser den digitale kompetansen ut hos ledelse, administrasjon og fagansatte? Dette er et omfattende arbeid, men også et viktig arbeid, særlig med tanke på å iverksette tiltak for kompetanseutvikling og styrking av undervisningskvalitet. Norgesuniversitetets målinger av den digitale tilstanden er en viktig indikator på dette feltet, men her tenker vi at man kan gjøre enda mer. Her kan vi se til internasjonal forskning, som trolig kan tilpasses en norsk kontekst.

Referanser

- Damsa, Crina I.; de Lange, T., Elken, M., Esterhazy, R., Fosslund, T., Frølich, N., Hovdhaugen, E., ; Maassen, P., Nerland, M., Nordkvelle, Y. T., Stensaker, B., Tømte, C. Vabø, A., Wiers-Jenssen, J., Aamodt, P., O. (2015). *Quality in Norwegian Higher Education: A review of research on aspects affecting student learning*. NIFU-rapport 2015: 24.
- Gjedrem, S. og Fagernæs, S. O. (2016): *Kunnskapssektoren sett utenfra. Gjennomgang av organiseringen av de sentraladministrative oppgavene i Kunnskapssektoren*, rapport til Kunnskapsdepartementet
- Ferrari, A. (2013). *DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe*. In Y. Punie & B. N. Breco (Eds.), JRC Scientific and Policy Reports (pp. 50). Seville: European Commission Joint Research Centre. Institute for Prospective Technological Studies.
- Frølich, N., Gulbrandsen, M., Vabø, A., Wiers-Jenssen, J., Aamodt, P., O. (2016) *Kvalitet og samspill i universitets- og høyskolesektoren*. NIFU-rapport; 2016:2
- Hovdhaugen, E., Aamodt, P., O., Reymert, I., Stensaker, B. (2016) *Indikatorer på kvalitet i høyere utdanning*. NIFU-Arbeidsnotat; 2016:3
- Koehler, M. J., & Mishra, P. (2008). Introducing TPACK. In J. A. Colbert, K. E. Boyd, K. A. Clark, S. Guan, J. B. Harris, M. A. Kelly & A. D. Thompson (Eds.), *Handbook of Technological Pedagogical Content Knowledge for Educators* (pp. 1–29). New York: Routledge.
- Krumsvik, R., J (2011). Digital competence in Norwegian teacher education and schools in *Høgre utbildning* Vol. 1. Nr. 1 Juni 2011, 39-51.
- Norgesuniversitetet (2015) *Digital tilstand 2014*. Rapport nr1/2015. Norgesuniversitetet
- Røsdal, T., Kyvik, S. Næss, T., Gunnes, H., Olsen, B., M. (2015) *Fusjonsutredning for Høgskolen i Bergen, Høgskulen i Sogn og Fjordane og Høgskolen Stord/Haugesund. Statuskartlegging og mulighetsstudie*. NIFU-rapport 2015:41
- Meld. St.18, (2014-2015) *Konsentrasjon for kvalitet. Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren*
- Meld. St. 27 (2015-2016) *Digital agenda for Norge. IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet*.
- Tondeur, J., van Braak, J., Sang, G., Voogt, J., Fisser, P., & Ottenbreit-Leftwich, A. (2012). Preparing pre-service teachers to integrate technology in education: A synthesis of qualitative evidence. *Computers & Education*, 59(1), 134–144.
- Tondeur, J., van Braak, J, Siddiq, F. & Scherer, R. (2016) Time for a new approach to prepare future teachers for educational technology use: Its meaning and measurement *Computers & Education* 94 (3) 134-150.
- Tømte, C., Kårstein, A., Enochsson, A.-B., Buskqvist, U. (2015) Educating online student teachers to master professional digital competence; the TPACK-framework goes online *Computers & Education* Volume 84, May 2015, Pages 26–35
- Tømte, Cathrine Edelhard; Olsen, Dorothy Sutherland; (2013). *IKT og læring i høyere utdanning: Kvalitativ undersøkelse om hvordan IKT påvirker læring i høyere utdanning*. NIFU-rapport.2013: 32
- Tømte, Cathrine Edelhard; Kårstein, Asbjørn; Olsen, Dorothy Sutherland; (2013). *IKT i lærerutdanningen: På vei mot profesjonsfaglig digital kompetanse?*. NIFU-rapport 2013:20

Vedlegg

Oversikt over prosjekter og arbeidsgrupper i eCampus-programmet

1. Prosjekter

Navn	Formål	Prosjektperiode
<i>eCampus opptak</i>	Prosjektet skal teste ut, dokumentere og legge til rette for opptaksløsninger i UH-sektoren. Konkrete problemstillinger skal testes ut i tett samarbeid med universiteter og høyskoler.	10.12.2010 - 22.12.2016
<i>eCampus samhandling</i>	Prosjektet skal bidra til at det er etablert en sammenhengende samhandlingsinfrastruktur (inkludert sanntidskommunikasjon) innen 2016 i norsk UH-sektor som er brukbar for flest mulig. Det inkluderer at flest mulig skal ha digital kompetanse til å utnytte potensialet infrastrukturen byr på.	15.12.2013-31.12.2016
<i>eCampus digital eksamen</i>	Prosjektet skal sikre at studenter får tilgang til digital eksamen, samt digitalisering av arbeidsflyt knyttet til eksamensavvikling i høyere utdanning.	15.02.2014- 27.02.2015
<i>eCampus digitalt læringsmiljø</i>	Prosjektet skal dokumentere og bygge felles forståelse av digitalt læringsmiljø for høyere utdanning. Felles forståelse skal brukes til • støtte for lokalt arbeid med digitalt læringsmiljø på institusjonene • lage et veikart for digitalt læringsmiljø • å gjennomføre et generasjonsskifte av løsninger for digitalt læringsmiljø	29.01.2016 - 09.12.2016
<i>eCampus webmøter</i>	Felles webmøteløsning for undervisning, møter og sanntidssamarbeid.	31.01.2011 - 15.12.2013
<i>eCampus Filesender</i>	Utvikle og tilby enkel og sikker deling av store filer over nett for alle studenter, forskere, forelesere og ansatte i norsk UH sektor. Inkluderer koordinering av internasjonalt konsortium for Filesender-løsningen.	03.01.2011 - 30.11.2013

Fram til utgangen av 2013 var tjenesteleveranser organiserte som deler av prosjektene.

Nasjonale fellestjenester ble organiserte som et knippe aktiviteter under programmet fra 2014:

- eCampus utrulling (felles)
- eCampus support (felles)
- Enkel løsning for videoopptak: Techsmith Relay
- Automatisert løsning for videoopptak: Mediasite
- Webmøter: Adobe Connect
- Deling av store filer: FileSender
- Personlig lagring og deling av filer: Box
- Videokonferanse: videokataloger og videobro

2. Arbeidsgrupper

Navn	Beskrivelse
eCampus Nord	arbeidet på oppdrag av Rådet for høgere utdanning i Nord-Norge, eCampus var observatør
Opptak	arbeidet med testing av opptaksløsninger
Opptak: Opencast	arbeidet med utprøving av åpen kildekode-løsning for forelesningsopptak
Webmøter	arbeidet med løsninger for webmøter og videobaserte samarbeidsverktøy
AV	ansvar for AV-innkjøpsavtalen for utstyr til undervisningsrom
Digital eksamen: klientutstyr for digital eksamen	arbeidet med bruk av studenters eget utstyr på digital skoleeksamen
Digital eksamen: infrastruktur for eksamensrom	arbeidet med krav til fysisk infrastruktur for digital skoleeksamen
Digital eksamen: arbeidsflyt	arbeidet med analyse av arbeidsprosesser knyttet til digital skoleeksamen
Digital eksamen: IKT-arkitektur	arbeidet med IKT-arkitektur for digital skoleeksamen
Digital eksamen: integrasjon	arbeidet med spesifisering, utvikling og uttesting av felles integrasjoner for digital eksamen
Lagring (Box)	arbeidet med spesifisering og samarbeid om felles innkjøp av sky-løsning for personlig lagring og deling
Framtidens digitale læringsmiljø	beskrive felles overordnede krav til leverandøruavhengige læringsplattformer

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no